

RAPORT ROCZNY 2015

Prof. Jerzy Regulski

(1924-2015)

Urodziłem się w lipcu 1924 roku
ograniczu dzisiejszej Podkowie
wówczas jeszcze nie istniała. Był
dzieli. Ojciec kazał szybko za
bryczki i przywieźć z odległej
wetrów Brwinowa panią dokto
Wszystko odbyło się bez problem
mialem podobno wielką głowę. „A
zolem” – ogłosiła nasza kucharka

SPIS TREŚCI

str. 1

SŁOWO WSTĘPNE
JERZY STĘPIEŃ
PREZES FUNDACJI ROZWOJU DEMOKRACJI LOKALNEJ

str. 2

WPROWADZENIE
FUNDACJA ROZWOJU DEMOKRACJI LOKALNEJ PO 25 LATACH

str. 4

PAMIĘTAMY
prof. JERZY REGULSKI (1924-2015)

str. 6

ROZDZIAŁ I
INTEGRACJA ŚRODOWISKA SAMORZĄDOWEGO I RZECZNICTWO

str. 18

ROZDZIAŁ II
DORADZAMY SAMORZĄDOM JAK EFEKTYWNIE ZARZĄDZAĆ GMINĄ

str. 23

ROZDZIAŁ III
BADANIA I ROZWÓJ SAMORZĄDNOŚCI

str. 31

ROZDZIAŁ IV
SZKOLENIA I ROZWÓJ KADR SAMORZĄDOWYCH

str. 37

ROZDZIAŁ V
ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW LOKALNYCH

str. 50

ROZDZIAŁ VI
WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA ORAZ ROZWÓJ DEMOKRACJI
LOKALNEJ I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA ŚWIECIE

str. 57

PUBLIKACJE

Raport Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej za rok 2015

Opracowanie: Zespół FRDL

Projekt graficzny: Marta Rębosz

Wydawca:

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

ul. Żurawia 43, 00-680 Warszawa

Warszawa 2016

SŁOWO WSTĘPNE

JERZY STĘPIEŃ

PREZES
FUNDACJI ROZWOJU DEMOKRACJI LOKALNEJ

Szanowni Państwo

Rok 2015 to Rok Samorządności. Rok szczególny, w którym minęło 25 lat od przywrócenia instytucji samorządu terytorialnego w naszym kraju. Rok 2015 to również rok, w którym odnieśliśmy szczególnie bolesną stratę. Odszedł bowiem od nas Profesor Jerzy Regulski, inicjator i współrealizator odbudowy samorządu terytorialnego w Polsce, a przede wszystkim, współtwórca i wieloletni Prezes Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. I choć pracowite życie Profesora to karta już zamknięta, to nie kończy się przecież Jego misja, urzeczywistnieniu której nadal służy działalność Fundacji.

Kolejny rok działalności Fundacji dobiegł końca, a razem z nim, zmiany w jej władzach. Obok śmierci Profesora i przejęciu przeze mnie sterów Fundacji, został wyłoniony nowy Zarząd, do grona którego powołano Irenę Peszko, Witolda Monkiewicza, a w końcu roku Cezarego Trutkowskiego i Agnieszkę Migoń. Są to osoby od wielu lat związane z Fundacją i wielce zasłużone dla jej rozwoju. Wraz z nowym Zarządem nastąpiła nowa jakość w zarządzaniu Fundacją - opracowano nową strategię rozwoju i wytyczono nowe kierunki działalności, tak aby jeszcze lepiej sprostać oczekiwaniom dynamicznie rozwijającej się administracji samorządowej w Polsce.

Jest mi niezwykle miło przekazać w Państwa ręce niniejszy Raport, który podsumowuje dorobek Fundacji za rok 2015. Działalność Fundacji od zawsze jest ściśle powiązana z rozwojem samorządu w Polsce. Rok 2015 przyniósł wiele osiągnięć w tej dziedzinie, ale i uwidocznił nowe problemy i zagrożenia. Fundacja nie może pozostać wobec nich obojętna. Z sukcesem realizujemy zatem wiele działań rzeczniczych i integrujących środowiska samorządowe, prowadzimy usługi doradcze i badawcze, kształcimy kadry samorządowe. Tylko w samych ubiegłorocznych szkoleniach udział wzięło ponad 71 000 osób będących jednocześnie przedstawicielami 76,5% wszystkich samorządów lokalnych w Polsce. Tymczasem, jak wynika z badań wewnętrznych, z usług Fundacji skorzystało dotychczas aż 90% wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju. Niezmiernie cieszy fakt, że liczba odbiorców naszych działań od wielu lat stale wzrasta.

Blisko 27-letnia działalność Fundacji, jej misja i statutowe cele sprawiają, że jest ona rzetelnym i sprawdzonym partnerem dla wszystkich samorządów lokalnych w Polsce. Tylko w zeszłym roku, odpowiadając na realne potrzeby i problemy jednostek samorządu terytorialnego w kraju i zagranicą, Fundacja zrealizowała 51 projektów o różnym charakterze i zasięgu. Część z nich prowadzona była w partnerstwie z instytucjami centralnymi na terenie całego kraju, ponieważ niewątpliwym atutem Fundacji jest zdolność do inicjowania i wdrażania projektów o masowej skali i złożonej strukturze.

To tylko nieliczne przykłady dające ogólny pogląd na złożoność i szeroki zakres działań podejmowanych przez Fundację. Dodam, że aktualnie wznawiamy działalność Rady Programowej, w pracach której będzie uczestniczyć wielu wybitnych specjalistów. Dzięki niej lepiej odczytamy znaki czasu i przygotowujemy się do podejmowania nowych wyzwań. Mam nadzieję, że niniejszy Raport, do lektury którego serdecznie zapraszam, zachęci Państwa do nawiązania dialogu i bliższej współpracy z Fundacją.

Z poważaniem,

Jerzy Stępień

Prezes Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej

FUNDACJA ROZWOJU DEMOKRACJI LOKALNEJ PO 25 LATACH

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej powstała we wrześniu 1989 roku dla wspierania odbudowy samorządu terytorialnego jako podstawowej formy demokracji. Szybko rozrosła się w organizację sieciową obejmującą aktualnie 14 regionalnych ośrodków z siedzibami w stolicach regionów całego kraju oraz filiami. FRDL obejmuje swym działaniem terytorium całej Polski i służy społecznościom lokalnym w nawet najbardziej odległych częściach kraju i poza granicami. FRDL jest obecnie najbardziej znaczącą w skali kraju organizacją szkolącą kadry samorządowe, doradzającą w zakresie rozwoju społeczności lokalnych, realizującą partnerskie, polskie i międzynarodowe projekty rozwojowe w obszarze decentralizacji władzy publicznej i wspierania samorządności.

Przez 25 lat swojej działalności Fundacja, za pośrednictwem ośrodków regionalnych, podejmowała szeroko zakrojone, różnorodne aktywności budujące polską samorządność lokalną i wspierała procesy decentralizacyjne w innych krajach. Dzięki temu stała się ważnym partnerem władz lokalnych, regionalnych i krajowych, organizacji pozarządowych oraz instytucji międzynarodowych.

Za swoją działalność FRDL otrzymała wiele nagród i wyróżnień. Najważniejsze z nich to:

- UN Habitat Scroll of Honour (1995 r.),
- Nagroda Główna Prezesa Rady Ministrów RP w Konkursie „Pro Publico Bono” (2000 r.),
- Nagroda Honorowa Forum Ekonomicznego w Krynicy za wspieranie współpracy w Europie Środkowej i Wschodniej (2004 r.).

Szeregiem prestiżowych nagród i wyróżnień mogą się poszczycić także poszczególne ośrodki regionalne FRDL.

CELE I FORMY DZIAŁANIA:

Celem Fundacji jest krzewienie idei samorządności obywatelskiej, jako podstawowej formy demokracji, poprzez działalność oświatową, doradczą i naukową, w tym:

1. prowadzenie badań i studiów nad formami i problemami samorządności terytorialnej,
2. upowszechnianie wiedzy dotyczącej samorządu terytorialnego i form jego działania,
3. wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych i samorządowych,
4. wspieranie wzajemnej współpracy samorządów terytorialnych we wszystkich dostępnych formach,
5. zbieranie i opracowywanie informacji o lokalnych inicjatywach samorządowych i obywatelskich,
6. działanie na rzecz rozwoju społeczności lokalnych,
7. wspieranie organizacji o celach podobnych do celów Fundacji.

FRDL działa na polu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, adresując liczne działania do władz i urzędników samorządowych, radnych, liderów społecznych, organizacji pozarządowych, nauczycieli i uczniów, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób bezrobotnych a także podmiotów ekonomii społecznej.

Ważnym obszarem jej działalności jest również merytoryczna pomoc dla samorządów i organizacji pozarządowych w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, Azji i Afryki.

Fundacja oferuje ponadto usługi doradcze we wszystkich dziedzinach działalności samorządów lokalnych. Prowadzi Fora Samorządowe zrzeszające pracowników samorządu terytorialnego. W 2015 roku przy FRDL działało ponad 60 Forów, liczących ponad 4 tysiące członków, reprezentujących 20 grup zawodowych.

Dzięki profesjonalizmowi usług, ich dostępności dla klientów w całym kraju oraz doskonale przygotowanej kadry Fundacja znalazła się na liście najpopularniejszych organizacji szkolących samorząd terytorialny. Od początku swej działalności w sieci FRDL zrealizowano **72 181 szkoleń**, w których wzięło udział **1 477 698 osób**.

WŁADZE FRDL

RADA FUNDATORÓW

Jerzy Reguński Prezes FRDL (do 12 lutego 2015 r.)
 Jerzy Stępień Prezes FRDL (od 13 lutego 2015 r.)
 Iwo Byczewski (zawiesił członkostwo
 od 1 stycznia 2016 r.)
 Andrzej Celiński
 Adam Kowalewski
 Jan Król
 Joanna Regulska
 Joanna Staręga-Piasek (od 1 czerwca 2015 r.)

ZARZĄD

Irena Peszko
 Prezes Zarządu (od 22 kwietnia 2015 r.)
 Witold Monkiewicz
 Wiceprezes Zarządu (od 22 kwietnia 2015 r.)
 Cezary Trutkowski
 Wiceprezes Zarządu (od 15 grudnia 2015 r.)

RADA NADZORCZA

(funkcjonowała do 31 maja 2015 r.)
 Adam Kowalewski Prezes RN
 Jan Król Wiceprezes RN
 Jerzy Cieślik
 Janusz Sepioł
 Joanna Staręga-Piasek
 Paweł Swianiewicz

Agnieszka Migoń
 Członek Zarządu (od 15 grudnia 2015 r.)
 Adam Aduszkiewicz
 Prezes Zarządu (do 22 kwietnia 2015 r.)
 Krzysztof Lutostański
 Wiceprezes Zarządu (do 22 kwietnia 2015 r.)

Ciałem doradczym Zarządu FRDL jest Kolegium Dyrektorów ośrodków regionalnych FRDL.
 Władze KD: Agnieszka Migoń – przewodnicząca, Marcin Smala – wiceprzewodniczący
 (dwuletnia kadencja rozpoczęła się 10 marca 2015 r.).

W SWOICH DZIAŁANIACH NA RZECZ DEMOKRACJI I SAMORZĄDNOŚCI FUNDACJA KIERUJE SIĘ NASTĘPUJĄCYMI ZASADAMI:

NIEPARTYJNOŚĆ

Fundacja dąży do współpracy ze wszystkimi samorządowymi organizacjami lokalnymi, bez względu na ich profil polityczny.

NIEZALEŻNOŚĆ

Korzystając w swojej działalności ze środków różnych organizacji oraz agencji krajowych i zagranicznych Fundacja pozostaje niezależna od wszelkich nacisków, zachowując autonomię w realizacji swojej misji i programów.

NIEKOMERCYJNOŚĆ

Choć Fundacja pobiera opłaty za część swoich usług, nie jest organizacją nastawioną na zysk. Wysokość opłat jest ustalana na poziomie odzyskania kosztów, w sytuacji kiedy nie mogą one być pokryte przez żadnego sponsora.

POMOCNICZOŚĆ

Realizując swoje cele statutowe, Fundacja nie stara się zastąpić samorządów i innych organizacji w ich zadaniach. Dąży natomiast do wzmocnienia ich potencjału i inspirowania do działania.

PRZEJRZYŚTOŚĆ

Jako organizacja realizująca cele publiczne i korzystająca w tych działaniach ze środków pomocowych, Fundacja jest otwarta dla wszelkich zewnętrznych kontroli. Fundacja systematycznie poddaje się badaniom finansowym prowadzonym przez przedstawicieli ważniejszych sponsorów oraz polskie instytucje kontroli finansowej.

- Biuro Zarządu
- ośrodek regionalny FRDL
- filia ośrodka regionalnego FRDL

prof. JERZY REGULSKI (1924-2015)

●

W dniu 12 lutego 2015 r. zmarł prof. Jerzy Reguński, prezes i współtwórca naszej Fundacji. Profesor był inicjatorem i współrealizatorem odbudowy samorządu terytorialnego w Polsce. Od 2010 r. pełnił funkcję społecznego doradcy Prezydenta RP.

19 lutego 2015 r. odbył się pogrzeb śp. prof. Jerzego Reguńskiego. Profesor spoczął w grobie rodzinnym na Starych Powązkach. Uroczystość miała charakter uroczystości państwowej i została zorganizowana przez Kancelarię Prezydenta RP.

Prof. Jerzy Reguński urodził się w 1924 roku. W okresie okupacji służył w stopniu podporucznika w Narodowych Siłach Zbrojnych.

Pełnił funkcję członka Zarządu Towarzystwa Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Warszawskiej (1945 r.). Był więźniem politycznym w latach 1945-46. Ukończył Wydział Inżynierii Politechniki Warszawskiej (1947 r.), stopień doktora i doktora habilitowanego uzyskał na Wydziale Architektury PW (1963 r. i 1969 r.). Profesor nadzwyczajny nauk technicznych (1974 r.) i profesor zwyczajny nauk ekonomicznych (1983 r.). W latach 1948-58 m.in. był Naczelnym Inżynierem budowy Osiedla Młynów w Warszawie, od 1958 do 1974 r. pracował w Komitecie, a następnie Instytucie Urbanistyki i Architektury (ostatnio z-ca dyrektora ds. naukowych), w latach 1975-89 r. był profesorem Uniwersytetu Łódzkiego, a w latach 1981-92 Polskiej Akademii Nauk. Doktor honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Roskilde (Dania).

Prof. Reguński był inicjatorem i organizatorem badań nad odbudową samorządu terytorialnego (1981-88 r.); członkiem Konwersatorium Doświadczenie i Przyszłość (1978-82 r. oraz od 2007 r.) oraz Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie (1988-90 r.), współprzewodniczącym zespołu ds. samorządu terytorialnego podczas rozmów Okrągłego Stołu (1989 r.), senatorem (1989-91 r.), pełnomocnikiem rządu ds. reformy samorządu terytorialnego (1989-91 r.), ambasadorem, stałym przedstawicielem RP przy Radzie Europy (1992-1997 r.), przewodniczącym Rady ds. Reform Ustrojowych Państwa (1998-1999 r.), członkiem Narodowej Rady Integracji Europejskiej (2000-2004 r.) i wielu rad i komitetów.

Prowadził wykłady gościnne na 81 uniwersytetach zagranicznych. Był ekspertem Banku Światowego i innych organizacji międzynarodowych. Uczestniczył w pracach nad reformami samorządowymi w wielu krajach Europy Południowej, Wschodniej i Azji Centralnej. Był autorem wielu publikacji, m.in. książek: *A Practical Guide to Building Local Government. The Polish Experience*, Budapeszt 2010; *Droga do samorządu. Od pierwszych koncepcji do inicjatywy Senatu (1981-1989)*, (wraz z M. Kuleszą) Warszawa 2009; *Reformowanie Państwa. Moje Doświadczenia*, Warszawa - Szczecin 2007; *Samorządna Polska*, Warszawa 2005; *Local Government Reform in Poland: An Insider's Story*, Budapeszt 2003; *Samorząd III Rzeczypospolitej. Koncepcje i realizacja*, Warszawa 2000.

Swoje długie życie podsumował we wspomnieniach *Życie splecione z Historią* wydanych z okazji 90. urodzin.

Profesor był Kawalerem Orderu Orła Białego. Był też odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

Obywatel honorowy miast Jelenia Góra i Podkowa Leśnia oraz gminy Marklowice, wyróżniony wieloma nagrodami krajowymi i zagranicznymi.

NAGRODA IMIENIA JERZEGO REGULSKIEGO

Została ustanowiona w 2016 r. przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej oraz Towarzystwo Urbanistów Polskich i jest przyznawana za wybitne osiągnięcia w kreowaniu ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Nagroda będzie przyznawana w czterech kategoriach:

idei - w postaci planu lub projektu urbanistycznego, koncepcji przestrzennej, wizji rozwoju przestrzennego czy innego przedsięwzięcia o podobnym charakterze,

realizacji dzieła - w postaci wdrożenia koncepcji urbanistycznej lub innej mającej charakter przestrzenny,

wiedzy i upowszechniania - w postaci pracy naukowej, publikacji, czy innej formy krzewienia lub poszerzania wiedzy związanej z urbanistyką, zagospodarowaniem i ładem przestrzennym,

aktywności obywatelskiej - rozumianej jako inicjatywy i działania przyczyniające się do podniesienia ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Nagroda imienia
Jerzego Regulskiego

Zapraszamy do zgłaszania Kandydatów
Więcej informacji:
www.nagrodaregulskiego.frdl.pl

ROZDZIAŁ I

INTEGRACJA ŚRODOWISKA SAMORZĄDOWEGO I RZECZNICTWO

Niezwykle ważnym dla Fundacji obszarem działalności jest integracja środowiska samorządowego wokół codziennych wyzwań i problemów. Szczególną i unikalną formą pracy są fora pracowników samorządowych i przedstawicieli władz lokalnych. Fora stanowią istotny element integracyjny i opiniotwórczy - ze względu na potencjał, który gromadzą należy je traktować jako element strategicznego wzmocnienia środowisk samorządowych. Fora reprezentują różne środowiska grup samorządowych i posiadają coraz większy udział w rzecznictwie w zakresie uzgodnionych stanowisk i interesów. Członkowie Forów, dzięki pracy w sieci posiadają szczególnie, cenny dostęp do informacji, raportów, wyników badań i biuletynów, które Fundacja publikuje. Jako pierwsi są uprawnieni do korzystania z różnych form rozwojowych w ramach działalności projektowej FRDL, w tym udziału w krajowych i zagranicznych wizytach studyjnych.

W dniach 11-14 września oraz 9-12 października 2015 r. członkowie Pomorskich Forów Sekretarzy Samorządów i Skarbników brali udział w studyjnym wyjeździe do Parlamentu Europejskiego w Brukseli. Czterodniowy pobyt obejmował bliższe zapoznanie się z historią oraz topografią miasta, będącego sercem Europy, instytucji i władz europejskich, wizytę w Parlamentarium, Parlamencie Europejskim oraz spotkanie z przedstawicielami Stowarzyszenia Pomorskie w Unii.

Fora cieszą się ogromnym zainteresowaniem wśród samorządowców, ponieważ dają możliwość aktywnego, wspólnego działania oraz wymiany doświadczeń i informacji, która obecnie jest najcenniejszym zasobem. Fora prowadzą także działalność interwencyjną na rzecz członków Forów i świadczą pomoc w rozwiązywaniu problemów związanych z pełnionymi funkcjami. Członkami Forów są osoby, którym zależy na zdobywaniu wiedzy i doświadczeń, a przede wszystkim na rozwoju i profesjonalizacji pracy.

Najwięcej członków gromadzą już tradycyjnie fora samorządowe w Małopolsce, które w 2015 r. liczyły 1635 osób. Również w Małopolsce działają jedyne w skali kraju Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski (od 2000 roku) oraz Forum Gospodarki Przestrzennej Gmin (od 1994 roku).

Obecnie przy regionalnych ośrodkach działa ponad **60 Forów**, liczących **4 tysiące członków**, reprezentujących prawie **20 grup zawodowych**. W 2015 r. w ramach 436 spotkań Forów zrealizowano łącznie **17 606 osobodni szkoleniowych**, co daje średnio **70 osób dziennie** uczestniczących w spotkaniach Forów całej Fundacji. Najwięcej forów działa przy ośrodkach w Krakowie (18), Gdańsku i Rzeszowie (po 8).

KONGRES SEKRETARZY POLSKI POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ

W dniach 23-24 września 2015 r. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej zorganizowała w Rzeszowie Kongres Sekretarzy Polski Południowo-Wschodniej poświęcony nowoczesnej administracji samorządowej oraz wyzwaniom stojącym przed jednostkami samorządu terytorialnego po 25-ciu latach funkcjonowania.

Organizacja Kongresu była odpowiedzią na inicjatywę Podkarpackiego Forum Sekretarzy, działającego przy Podkarpackim Ośrodku Samorządu Terytorialnego. Członkowie wyrazili potrzebę wymiany doświadczeń i opinii na temat spraw i problemów ważnych dla ich środowiska w szerszym gronie niż tylko regionalnym. Zainspirowali Fundację do organizacji I Kongresu Sekretarzy Polski Południowo-Wschodniej, który skupił ponad 250 Sekretarzy z województw: podkarpackiego, świętokrzyskiego, lubelskiego, małopolskiego i śląskiego.

Temat przewodni wydarzenia *25-lecie samorządu a nowoczesna administracja samorządowa* i jego założenia zostały wypracowane wspólnie przez Komitet Organizacyjny, powołany przez Sekretarzy dla przygotowania tego wydarzenia. Kongres miał za zadanie zainicjowanie dyskusji na temat nowoczesnego zarządzania w jst na poziomie ponadregionalnym, w celu wypracowania nowych standardów pracy. Inicjatywa ta miała jednocześnie umożliwić debatę z przedstawicielami władz centralnych, podczas której przedstawiono oczekiwania Sekretarzy wobec uchwalanego prawa.

Konferencja prasowa przed rozpoczęciem Kongresu Sekretarzy Polski Południowo-Wschodniej

Pierwszego dnia Kongresu dokonano podsumowania i oceny historii oraz aktualnego stanu polskiego samorządu. Zebranych uczestników witali w roli współgospodarzy Maria Kurowska, Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego oraz Marek Ustrobiński, Z-ca Prezydenta Miasta Rzeszowa. W pierwszym wystąpieniu Jerzy Stępień, Prezes FRDL, skupił się na podsumowaniu 25-lecia samorządu przez pryzmat dokonań i porażek. O stanie prac legislacyjnych i perspektywie korekty ustroju samorządów lokalnych mówił Jan Grabiec, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji. Następnie problematykę dotyczącą kwestii statusu sekretarza w jst w Polsce przekazała uczestnikom Stanisława Szoftysek, Sekretarz Miasta Nowy Targ, Prezes Forum Sekretarzy Samorządów Polski Południowej.

Kolejno zaprezentowano europejskie i amerykańskie doświadczenia samorządowe. Elizabeth Moisy, Sekretarz Generalna Europejskiej Federacji Dyrektorów Naczelnych (Sekretarzy) Samorządów (UDI TE) zachęcała do konsolidowania aktywności i zapraszała do współpracy. Lloyd Halverson - wieloletni City Administrator miasta Camas, Senior Advisor, WCMA (Washington City/County Management Association) odniósł się do obowiązujących w USA standardów etycznych oraz innych istotnych zasad i procedur. W dyskusji panelowej pt. **Sekretarz czy Dyrektor** - doświadczenia polskie i międzynarodowe przedstawili: **Leopold Garbacz**, Sekretarz Gminy Radoszyce, **Gabriela Grzesiowska**, Sekretarz Miasta Stalowa Wola, **Elizabeth Moisy**, Sekretarz Generalna Europejskiej Federacji Dyrektorów Naczelnych (Sekretarzy) Samorządów (UDI TE), **Katarzyna Śpiewok**

Dyrektor Urzędu Miasta w Gliwicach, **Jerzy Stępień** - Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, **Wojciech Ślęfarski**, Sekretarz Gminy Stąporków, Prezes Forum Sekretarzy Województwa Świętokrzyskiego oraz **Andrzej Wojewódzki**, Sekretarz Miasta Lublin.

Oprócz prelekcji i paneli dyskusyjnych, pierwszego dnia Kongresu zorganizowano spotkanie networkingowe dla członków zarządów poszczególnych Forów Sekretarzy z gośćmi z zagranicy - Elizabeth Moisy oraz Lloyd'em Halverson'em. Spotkanie to pozwoliło stworzyć sieć trwałych kontaktów, sprzyjających efektywnej wymianie informacji i doświadczeń samorządowych na poziomie międzynarodowym.

Dzień drugi został poświęcony debacie nt. wyzwań stojących przed nowoczesnymi urzędami. Oprócz podsumowania i próby wskazania sukcesów i porażek ostatniego ćwierćwiecza, przedstawione zostały kwestie dotyczące szans i zagrożeń, potrzeby zmian w sposobie funkcjonowania nowoczesnych urzędów i ustrojowe. O mitach i wyzwaniach stojących przed samorządami mówił Senator RP **Janusz Sepiół**, Przewodniczący Senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej.

O przyszłości samorządów terytorialnych, długookresowej perspektywie finansowania zadań przez gminy, powiaty i województwa mówił dr **Marek Wójcik** z Europejskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego. Następnie przedstawiono panel dobrych praktyk w samorządzie z udziałem **Piotra Chorosia**, Kierownika Referatu ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi i partycypacji społecznej, Kancelaria Prezydenta Miasta Lublin dot. systemu zarządzania partycypacyjnego w Lublinie, **Tomasza Ożoga**, II Zastępcy Burmistrza Miasta i Gminy Skawina z tematu zarządzania obszarem funkcjonalnym w oparciu o dobre praktyki zarządzania obszarem „Blisko Krakowa”, **Katarzyny Śpiewok**, przedstawicielki Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, która opowiedziała o projekcie „Benchmarking - szukamy najlepszych rozwiązań” oraz **Ewy Weber**, Sekretarz Miasta Zabrze, która skupiła się na temacie dotyczącym wsparcia organizacji przy wykorzystaniu zasobów IT.

Ostatni panel dotyczył dobrych praktyk w samorządzie - z zakresu cyfryzacji. Wzięli w nim udział **Michał Baranowski**, Specjalista ds. Bezpieczeństwa ITC S.A., **Bogusław Krukowski**, Przedstawiciel firmy ZETO SOFTWARE, **Robert Migiel**, Sekretarz Gminy Raba Wyżna, członek Małopolskiej Rady ds. Społeczeństwa Informacyjnego, **Bożena Pietras-Goc**, Dyrektor Ośrodka FRDL MISTiA w Krakowie, **Marcin Stopa**, Sekretarz Miasta Rzeszowa, **Ewa Weber**, Sekretarz Miasta Zabrze.

Kongres został podsumowany przez Jerzego Stępnia, Prezesa Fundacji. Podążając za potrzebami sekretarzy i kontynuując tę pracę, na czerwiec 2016 r. zaplanowano I Krajowy Kongres Forów Sekretarzy

JUBILEUSZ 15-LECIA FORUM KOORDYNATORÓW ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

„Wymiar bezpieczeństwa w samorządzie” – to temat wiodący konferencji zorganizowanej z okazji Jubileuszu 15-lecia Forum Koordynatorów Zarządzania Kryzysowego działającego przy Ośrodku FRDL w Krakowie. Konferencja odbyła się 20 kwietnia 2015 r. i składała się z dwóch paneli tematycznych. Zagadnienia związane z ochroną przeciwpowodziową zaprezentowali pracownicy naukowcy Wydziału Inżynierii Środowiska Politechniki Krakowskiej. W aspekty komunikacji i systemu alarmowania w sytuacji kryzysowej wprowadzili obradujących pracownicy Komendy Głównej Straży Pożarnej oraz Dyrektor Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Miasta Nowy Sącz.

Forum rozpoczęło działalność w kwietniu 2000 r., a w pierwszym założycielskim spotkaniu wzięło udział 45 osób. Obecnie Członkowie Forum to blisko 80 osób, które w urzędach gminnych

i powiatowych województwa małopolskiego są odpowiedzialne za realizację przedsięwzięć dotyczących zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej. Od 15 lat nieprzerwanie podczas comiesięcznych spotkań szkoleniowo-konsultacyjnych mają okazję omawiać i rozwiązywać wiele problemów, z którymi borykają się w swej pracy przy realizacji codziennych zadań oraz obowiązków dotyczących zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej. Forum daje im znakomitą możliwość wymiany doświadczeń i informacji wśród osób pracujących na tym samym polu zawodowym.

JUBILEUSZ 10 - LECIA ŚLĄSKIEGO FORUM OŚWIATY SAMORZĄDOWEJ

W dniach 10-12 marca 2015 r. w Ustroniu odbyło się jubileuszowe spotkanie Śląskiego Forum Oświaty Samorządowej. Tematyka spotkania obejmowała ochronę danych i dostęp do informacji publicznej w oświacie. Członkowie Forum dyskutowali także na temat nowelizacji Ustawy o systemie oświaty oraz o planowaniu i kosztach na kształcenie specjalne. To spotkanie miało uroczysty charakter - 8 grudnia 2014 roku minęło 10 lat od powołania do życia Forum. W tym czasie odbyło się 70 spotkań Forum, opracowano 14 stanowisk merytorycznych, które były przesyłane do MEN i RIO. Przez te wszystkie lata przewodniczącym Forum był Pan Marek Kurpisz z Raciborza. Członkowie Forum podkreślali, że poza walorem szkoleniowym, trudne do przecenienia są kontakty między członkami Forum, możliwość wymiany myśli, wiadomości i interpretacji.

W ROKU 2015 PRZY OŚRODKACH FRDL PRACOWAŁO BLISKO 60 FORÓW BRANŻOWYCH:

Wspólne Seminarium Forów Skarbników Województwa Mazowieckiego i Województwa łódzkiego

Członkowie Świętokrzyskiego Forum Pomocy Społecznej w Radiu Kielce, debata nt. funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej

RZECZNICTWO

Członkowie Forów w swojej codziennej pracy często zwracają uwagę na problemy związane z wprowadzaniem w życie przepisów prawa, dlatego chętnie konsultują i wypowiadają się na etapie prac legislacyjnych przygotowując i wypracowując stanowiska, które następnie przesyłane są do wiadomości wojewodów, posłów i senatorów oraz mediów regionalnych. Otrzymują je także wszystkie Fora działające przy pozostałych ośrodkach FRDL, w celu wyrażenia opinii i przyłączenia się do tego stanowiska.

Kujawsko-Pomorskie Forum Sekretarzy – wypracowało stanowisko w sprawie dostępu do informacji publicznej i rozpoczęło prace nad kwestią finansowania urlopów nauczycielskich na podratowanie zdrowia.

Podkarpackie Forum Pomocy Społecznej po zapoznaniu się z informacją o wynikach kontroli NIK „Działania ośrodków pomocy społecznej w zakresie rozpoznawania i monitorowania sytuacji społecznej”, skierowało do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast województwa podkarpackiego pismo z prośbą o wsparcie ośrodków pomocy społecznej w realizacji powierzonych im zadań. Szczególną uwagę zwrócono na niepełną obsadę kadrową ośrodków, a także realizowanie przez pracowników socjalnych innych zadań, niezwiązanych z pomocą społeczną oraz brak profesjonalnego wsparcia, m.in. w formie supervizji. Zarząd Forum zwrócił się w tym piśmie do władz jst z wnioskiem o podjęcie działań zmierzających do zatrudnienia wymaganej liczby pracowników socjalnych, zgodnie z przepisem art. 110 ust. 11 Ustawy o pomocy społecznej.

Świętokrzyskie Forum Pomocy Społecznej wystosowało pismo do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, dotyczące podjęcia działań mających na celu podniesienie bezpieczeństwa funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej na szczeblu gminy i powiatu oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa przy wykonywaniu indywidualnych zadań przez pracowników tych instytucji.

Kujawsko-Pomorskie Forum Skarbników – wykazało starania dotyczące zwiększenia środków na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (korespondując z wojewodą i MSWiA), a także przesyłając stanowisko do Ministra Finansów odnośnie braku porozumień pozwalających gminom dokonywać egzekucji opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Forum wypracowało stanowisko w sprawie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej oraz opłaty śmieciowej i przedstawiające je odpowiednia na ręce Wojewody i Ministra Finansów.

Forum Skarbników Jednostek Samorządu Terytorialnego Małopolski skierowało do Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji 5 wniosków o zmiany w funkcjonowaniu prawa dotyczącego sfery samorządowej.

Spotkanie Forum Oświaty
Województwa Pomorskiego

Podkarpackie Forum USC opracowało petycję do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zasad finansowania wykonywanych czynności przez pracowników USC.

Członkowie Forum Skarbników Gmin i Powiatów
Województwa Świętokrzyskiego składają podpisy
pod swoim stanowiskiem

KONFERENCJE

Wśród innych, istotnych form działalności FRDL sprzyjających integracji środowisk samorządowych i budowaniu strategicznego partnerstwa na rzecz wzmocnienia demokracji lokalnej w Polsce, wskazać należy organizację konferencji regionalnych, krajowych i międzynarodowych. Wśród wielu konferencji, zrealizowanych przez FRDL w roku 2015, do najistotniejszych należy zaliczyć:

Tytuł wydarzenia (konferencje, seminaria, debaty, targi)	Liczba uczestników	Ośrodek
„Współpraca transgraniczna na wschodnim pograniczu Polski” (współorganizacja z Uniwersytetem w Białymstoku, Białostockim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych), 28-29.05.2015 r., Białystok	42	Białystok
Konferencja „Od edukacji globalnej do odpowiedzialności za świat” (współorganizacja z Miejskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego w Białymstoku), 23.09.2015 r., Białystok	42	Białystok
II Podlaska Debata Samorządowa – Polityka zagraniczna samorządów województwa podlaskiego, 14.09.2015 r., Białystok	40	Białystok
Debata „Uwarunkowania integracji walutowej w Europie - Czy Polska potrzebuje wspólnej waluty EURO?” (współorganizacja z Wydziałem Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku), 16.12.2015 r., Białystok	77	Białystok
Konferencja „Jaka strategia w samorządzie? Jaka strategia dla samorządu?”, 12.10.2015 r., Bydgoszcz	50	Bydgoszcz
Konferencja z okazji 25-lecia samorządu w Polsce, 30.06.2015 r., Gdańsk	150	Gdańsk
„Kierunki Rozwoju Zarządzania Zasobami Ludzkimi” - Ośrodek był partnerem konferencji organizowanej przez UM Zabrze, 26-27.11.2015 r., Zabrze	120	Katowice
Międzynarodowa Konferencja „25 lat samorządności w Polsce” pod Patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego „25 lat Samorządności” w ramach projektu pn. „Proces budowy samorządu terytorialnego – znaczenie przemian w Polsce”, 16.06.2015 r., Kielce	173	Kielce
„Targi Współpracy Międzynarodowej Regionu Świętokrzyskiego” w ramach projektu pn. „Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Kielcach”, 15.09.2015 r., Kielce	109	Kielce
Konferencja kończąca projekt pn. „Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim”, 30.09.2015 r., Kielce	215	Kielce
Konferencja „Poprawa jakości powietrza” w ramach Forum Ekologicznego Samorządu Terytorialnego, 9.01.2015 r., Kraków	65	Kraków
Debata samorządowa: „Jak zwyciężać by rządzić?”, 12.02.2015 r., Kraków	50	Kraków

Tytuł wydarzenia (konferencje, seminaria, debaty, targi)	Liczba uczestników	Ośrodek
Konferencja: „Wymiar bezpieczeństwa w samorządzie” w ramach Forum Koordynatorów Zarządzania Kryzysowego, 20.04.2015 r., Kraków	68	Kraków
Konferencja „25 lat samorządności - finanse samorządowe - gdzie jesteście? - dokąd zmierzamy?” w ramach Forum Skarbników Jednostek Samorządu Terytorialnego Małopolski, 20.09.2015 r., Kraków	88	Kraków
Konferencja Sekretarzy JST: „Doskonalenie procesu kontroli zarządczej w urzędzie. Znowelizowane prawo zamówień publicznych w praktyce gminy. Zadania sekretarza w zakresie komunikacji JST z mieszkańcami, turystami oraz inwestorami (marketing terytorialny w gminie). Nowe zadania ADO i ABI w świetle znowelizowanej ustawy o ochronie danych osobowych”, 19-20.03.2015 r., Kazimierz Dolny	39	Lublin
Konferencja Sekretarzy JST: „Ochrona informacji niejawnych i dostęp do informacji publicznych. Regulaminy organizacyjne urzędu w świetle zmian w ustawie o samorządzie gminnym (konsolidacja). Nieodpłatna pomoc prawna - nowe zadanie dla JST. Stres i wypalenie zawodowe w pracy sekretarza”, 26-27.11.2015 r., Wincentów	40	Lublin
Konferencja Skarbników JST: „Ustalanie i pobieranie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi – aktualny stan prawny, zmiany wprowadzone nowelizacją przepisów. VAT w jednostkach samorządu terytorialnego – najnowsze zmiany. Coaching w zarządzaniu czy coachingowy styl kierowania? z uwzględnieniem specyfiki stanowiska skarbnika jako osoby zarządzającej komórką finansową urzędu. Aktualny stan prawny, zmiany wprowadzone nowelizacją przepisów”, 14-15.05.2015 r., Nałęczów	39	Lublin
Konferencja Skarbników JST: „Problemy z zadłużeniem i art. 243 ustawy o finansach publicznych w kontekście przygotowania budżetu. Wyrok TSUE dot. rozliczeń VAT w jednostkach budżetowych - zagrożenia i konsekwencje dla codziennej pracy. Rachunkowość budżetowa. Wypalenie zawodowe i sposoby radzenia sobie ze stresem”, 26-27.10.2015 r., Janowiec	29	Lublin
Konferencja OPS: „Standardy w pomocy społecznej. Nowa perspektywa finansowa UE - środki dla JOPS”. 25.02.2015 r., Lublin	155	Lublin
Konferencja pn. „Współdziałanie międzysektorowe szansą na rozwój społeczeństwa obywatelskiego w ramach projektu „Województwo opolskie otwarte na współpracę z NGO”, 10.03.2015 r., Opole	100	Opole
Konferencja podsumowująca projekt „Innowacyjne Opolskie”, 25.06.2015 r., Opole	20	Opole
„Nowa perspektywa finansowa 2014-2020. Fundusze dla Podkarpacia - szanse i zagrożenia”, 24.04.2015 r., Rzeszów	40	Rzeszów
Konferencja Jubileuszowa z okazji rocznicy 25-lecia samorządności i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, 29.09.2015 r., Rzeszów	50	Rzeszów
I Kongres Sekretarzy Polski Południowo-Wschodniej, Ośrodek był współorganizatorem konferencji wraz z ośrodkami FRDL w Kielcach, Krakowie, Katowicach i Lublinie, 23-24.09.2015 r., Rzeszów	250	Rzeszów
Konferencja metodyczna liderów klubów w Czerkasach - projekt pn. „Kluby dialogu obywatelskiego. Obywatelskie wsparcie reformy samorządowej na Ukrainie”, 3-4.12.2015 r., Czerkasy	21	Szczecin

Tytuł wydarzenia (konferencje, seminaria, debaty, targi)	Liczba uczestników	Ośrodek
Konferencja i targi nowej oferty turystycznej - projekt pn. „Mikroprzedsiębiorczość wiejska na Ukrainie. Kreowanie nowych źródeł finansowania”, 2-3.12.2015 r., Czerkasy	72	Szczecin
Konferencja „Nowa perspektywa unijna na lata 2014-2020 dla jednostek samorządu terytorialnego” w ramach Forum Liderów Samorządów Lokalnych Województwa Mazowieckiego, 15.09.2015 r., Warszawa	64	Warszawa
Konferencja podsumowująca projekt systemowy “Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły”, 15.06.2015 r., Warszawa	590	Warszawa
Finał VII edycji Dorocznej Nagrody FRDL, 15.06.2015 r., Warszawa	60	Warszawa
„Doświadczenia 25 lat samorządu terytorialnego w Polsce a aktualne wyzwania dla organów stanowiących”, 30.05.2015 r., Wrocław	70	Wrocław
Debata wokół expose Ministra Spraw Zagranicznych „Członkostwo Polski w NATO ważniejsze niż członkostwo Polski w Unii Europejskiej” w ramach RODM, 28.05.2015 r., Zielona Góra	56	Zielona Góra
“Jak rozmawiać o problemach współczesnego świata? Edukacja globalna w polskiej szkole” w ramach Europejskiego Roku na rzecz Rozwoju w partnerstwie z RODM Gorzów Wlkp., Europe Direct Zielona Góra i WOM Gorzów Wlkp., 10.09.2015 r., Gorzów Wielkopolski	70	Zielona Góra
II Lubuski Sejmik Młodzieżowy z uczniami III klas szkół Ponadgimnazjalnych w ramach obchodów 25-lecia Samorządności w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego - projekt „Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Zielonej Górze”, 21.09.2015 r., Zielona Góra	150	Zielona Góra
Debata wokół expose Ministra Spraw Zagranicznych „Członkostwo Polski w NATO ważniejsze niż członkostwo Polski w Unii Europejskiej”, 16.10.2015 r., Zielona Góra	80	Zielona Góra
VI Lubuski Kongres Kobiet, 17.10.2015 r., Żagań	400	Zielona Góra
„Współczesne oblicza wojny” w ramach międzynarodowej konferencji „Wojna/pokój wobec wyzwań współczesności”, 19.11.2015 r., Zielona Góra	100	Zielona Góra
Debata w ramach Lubuskiego Forum Gospodarczego: „Lubuskie silne siłą...? Jakich inwestycji potrzebujemy, debata o przyszłości regionu lubuskiego”, 26.11.2015 r., Zielona Góra	100	Zielona Góra

Konferencja w Bydgoszczy
„Jaka strategia dla samorządu”

VII EDYCJA DOROCZNEJ NAGRODY FRDL

W 2015 r. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej po raz siódmy przyznała Doroczne Nagrody za osiągnięcia, które w szczególności przyczyniły się do budowania społeczeństwa obywatelskiego. W uroczystości, która odbyła się 20 marca w Warszawie wzięło udział ponad 60 osób. Po raz pierwszy finałowi Dorocznej Nagrody przewodniczył sędzia Jerzy Stępień, jako Prezes Fundacji i Przewodniczący Kapituły, który przejął tę funkcję po zmarłym prof. Jerzym Regulskim.

Doroczna Nagroda FRDL została ustanowiona w 2004 roku dla zwrócenia powszechnej uwagi na działania integrujące społeczności lokalne. Tylko społeczności silnie zintegrowane są zdolne do zarządzania własnymi sprawami, a więc do realizacji celów samorządu terytorialnego. Szybko okazało się, że najciekawsze zgłaszane inicjatywy związane są z krzewieniem i rozwojem kultury lokalnej oraz zachowaniem dziedzictwa kulturowego, bowiem to one odgrywają kluczową rolę w procesie budowania wspólnoty mieszkańców łącząc ich wokół wspólnych wartości. Dlatego od roku 2008 nagroda poświęcona jest lokalnym inicjatywom kulturalnym.

“Nagradzanie społeczności lokalnych za przedsięwzięcia kulturalne i kulturotwórcze jest bardzo ważne, ponieważ przyszłość kraju i demokracji lokalnej zależy od tego, czy ludzie identyfikują się ze swoim miejscem. Należy koniecznie wspierać inicjatywy, które prowadzą do wzmocnienia lokalnych więzi.” - podkreślał prof. Jerzy Regulski.

Nagroda przyznawana jest w czterech kategoriach: jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, osób indywidualnych i samorządowych instytucji kultury. W każdej wyróżnianych jest po pięć najlepszych inicjatyw, spośród których wybierani są laureaci Dorocznej Nagrody. Siódma edycja obejmowała działania zrealizowane w latach 2013-2014.

Dziesięć lat organizowania Dorocznej Nagrody pokazało jak wielki jest społeczny potencjał i niezwykła różnorodność podejmowanych inicjatyw. Obserwujemy ogromny postęp zarówno, jeśli chodzi o pomysłowość, jak i jakość działań realizowanych dla wspólnego dobra przez społeczności lokalne. Kolejne finały nagrody, są okazją do wymiany doświadczeń, pomysłów oraz wzajemnej inspiracji animatorów działań kulturalnych z całej Polski. Do VII edycji, podobnie jak do wszystkich poprzednich, zgłoszenia pochodziły ze wszystkich województw. W sumie wpłynęło ich 90. Najwięcej z Mazowsza i Wielkopolski. Wśród czterech kategorii dominowały organizacje pozarządowe i samorządowe jednostki kultury ze znakomitymi i bardzo różnorodnymi projektami.

Wśród projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe

kandydowało wiele znakomitych przedsięwzięć, a główną nagrodę Kapituła przyznała jednogłośnie Stowarzyszeniu Kreatywne Podlasie za prawdziwie samorządowe działanie obywatelskie. Mieszkańcy Białegostoku metodą partycypacyjną podczas stu godzin warsztatów, społeczną koncepcję rewitalizacji i zagospodarowania na potrzeby kulturalne i rekreacyjne wielkiego kompleksu powojkowego Węgłowa. I co ważne, projekt jest wcielany w życie dzięki finansowaniu w ramach budżetu partycypacyjnego.

W kategorii samorządowych instytucji kultury nagroda przypadła Skansenowi Łęczycka Zagroda Chłopska za wielowątkowe działanie dla pobudzenia społeczności lokalnej do działań artystycznych, opartych o rodzimą

Doroczna Nagroda FRDL

tradycję, inicjując partnerską współpracę ludzi i instytucji wokół dziedzictwa muzyki i tańca.

Wyróżnienia otrzymał też Białotęcki Ośrodek Kultury za nowatorską formę działania lokalnego w projekcie „3-pokoje z kuchnią”, Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy

za odtwarzanie tradycji szyprów oraz warszawska biblioteka Dzielnicy Wola za swoje działania, ale przede wszystkim za projekt związany z pamięcią o tragicznej historii dzielnicy.

Patronami Dorocznej Nagrody FRDL byli: Polski Komitet ds. UNESCO i Narodowe Centrum Kultury, a stałym partnerem Fundacja Orange. Natomiast nagrody VII edycji ufundowane zostały przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej, Narodowe Centrum Kultury i Fundację Orange.

UDZIAŁ MERYTORYCZNY FRDL W KONGRESIE REGIONÓW WE WROCŁAWIU

W trakcie Kongresu, który odbył się w dniach 16-18 czerwca 2015 r. pod tytułem „Przywództwo, odpowiedzialność, rozwój. 25 lat doświadczenia samorządu terytorialnego” FRDL był współgospodarzem panelu: „Kiedy skończą się dotacje. Model samorządu bez dopłat”, w którym wziął udział prezes Fundacji Jerzy Stępień. Prezes Stępień był także gościem specjalnym w trakcie „Panelu bez krawata”. Ponadto, w trakcie pierwszej sesji plenarnej pt. „25 lat polskiego samorządu. Bilans sukcesów i koniecznych zmian” dr Cezary Trutkowski zaprezentował wyniki badania „Bilans Kadencji 2010-2014 w świetle wyników wyborów samorządowych” zrealizowanego przez FRDL na przełomie 2014 i 2015 r.

Kongres
Regionów

MAŁOPOLSKIE WEKTORY WSPÓŁPRACY, VIII EDYCJA

Ideą konkursu Małopolskie Wektory Współpracy jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez doskonalenie zasad i form współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w Małopolsce. Konkurs wyłonił najlepsze, wzorcowe przykłady współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w roku 2015. Był bardzo dobrą okazją, by poddać ocenie tę ważną dla każdej lokalnej społeczności sferę, jaką jest angażowanie organizacji społecznych w realizację zadań publicznych.

Laureatami tej edycji konkursu zostali:

I miejsce – Urząd Miasta i Gminy Miechów

II miejsce – Urząd Miasta i Gminy Dobczyce

III miejsce – Starostwo Powiatowe w Nowym Sączu

Kapituła konkursu przyznała także wyróżnienie Urzędowi Miasta Nowy Targ.

RANKING GMIN MAŁOPOLSKI

W 2015 r. odbyła się szósta edycja Rankingu Gmin Małopolski. Przedsięwzięcie to realizowane jest przez Ośrodek FRDL w Krakowie we współpracy z Urzędem Statystycznym w Krakowie. Ideą Rankingu jest uhonorowanie gmin wyróżniających się przyjaznymi warunkami życia i aktywnością

w zarządzaniu lokalnym. Wyniki Rankingu oparte są o dane statystyki publicznej. Ocenie poddawane są wszystkie gminy województwa małopolskiego z wyłączeniem miast na prawach powiatu: Krakowa, Nowego Sącza i Tarnowa.

Coroczna publikacja wyników Rankingu jest okazją do publicznej debaty regionalnej na temat wymiernych efektów działalności jednostek samorządu terytorialnego oraz sposobów ich

oceny. Przeprowadzone analizy statystyczne stają się podstawą poważnej dyskusji zarówno nad rozwiązaniami bieżącymi, jak i strategicznymi kierunkami rozwoju regionu.

W roku 2015 na podium uplasowały się gminy: Myślenice, Niepołomice i Wielka Wieś.

Organizatorem Rankingu jest Ośrodek FRDL w Krakowie, natomiast Partnerami Rankingu są Urząd Statystyczny w Krakowie, Klub Jagielloński w Krakowie oraz Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski. Patronat Honorowy sprawował Wojewoda Małopolski.

Laureaci VI edycji
Rankingu Gmin Małopolski

III EDYCJA - KONKURS „LIDER AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ”

Konkurs „Lider Aktywności Obywatelskiej” zrealizowany został w ramach projektu „Proces budowy samorządu terytorialnego – znaczenie przemian w Polsce” w okresie od 31 lipca do 23 października 2015 r. Konkurs objęty został Honorowym Patronatem Marszałka Województwa Świętokrzyskiego. Celem konkursu było wyłonienie oraz promocja dobrych praktyk i sukcesów w zakresie samorządności terytorialnej, biznesu, sektora pozarządowego i współpracy międzynarodowej w województwie świętokrzyskim. Była to trzecia edycja tego konkursu. Kapituła konkursu, po zapoznaniu się ze zgłoszeniami, wyłoniła laureatów w czterech kategoriach: Lider Aktywności Obywatelskiej w Samorządzie, Lider Aktywności Obywatelskiej w Biznesie, Lider Aktywności Obywatelskiej w Sektorze Pozarządowym i Najlepsza Inicjatywa Międzynarodowa. Przyznane zostały także 4 wyróżnienia – po jednym w każdej kategorii. Uroczyste ogłoszenie wyników konkursu i wręczenie pamiątkowych grawertonów miało miejsce w dniu 26 listopada 2015 r. w Kielcach.

Laureaci:

- Lider Aktywności Obywatelskiej w Samorządzie - Robert Jaworski, Burmistrz Miasta i Gminy Chęciny,
- Lider Aktywności Obywatelskiej w Biznesie - Zenon Dańda, właściciel Parku Rozrywki i Miniatur Sabat Krajno,
- Lider Aktywności Obywatelskiej w Sektorze Pozarządowym - Regionalne Centrum Wolontariatu w Kielcach,
- Najlepsza Inicjatywa Międzynarodowa - Fundacja Campo Sfera.

Wyróżnieni:

- Lider Aktywności Obywatelskiej w Samorządzie - Dorota Łukomska, Burmistrz Miasta i Gminy Stąporków,
- Lider Aktywności Obywatelskiej w Biznesie - Beata Cichopek, przedsiębiorca,
- Lider Aktywności Obywatelskiej w Sektorze Pozarządowym - Patryk Stępień, młody działacz społeczny z Ostrowca Świętokrzyskiego,
- Najlepsza Inicjatywa Międzynarodowa - AIESEC Polska Komitet Lokalny Kielce.

DORADZAMY SAMORZĄDOM JAK EFEKTYWNIIE ZARZĄDZAĆ GMINĄ

Doradztwo świadczone przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej obejmuje różne rodzaje usług, skierowane jest do jednostek samorządu terytorialnego oraz do wszystkich partnerów lokalnych, zarówno z sektora biznesowego oraz społecznego.

Naszą ofertę dostosowujemy do potrzeb odbiorców, z roku na rok doskonaląc ją i poszerzając o nowe, atrakcyjne produkty tj. programy dla obszarów funkcjonalnych, programy rewitalizacji, audyty oświaty. Główne formy działalności doradczej obejmują:

- opracowywanie dokumentów strategicznych i analitycznych (strategie rozwoju, strategie sektorowe, audyty i analizy sektorowe, etc.),
- ewaluację i monitoring realizacji usług publicznych, prowadzenie analiz benchmarkingowych,
- opracowywanie i upowszechnianie gotowych narzędzi analitycznych służących poprawie zarządzania JST,
- opracowywanie i upowszechnianie materiałów doradczych, popularyzatorskich, informacyjnych,
- współprowadzenie centrów wsparcia organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich w gminach.

Ogółem w roku 2015 zrealizowano **50 usług doradczych**, w tym opracowanie dokumentów strategicznych, programowych i analitycznych z następującego zakresu:

PLANOWANIE STRATEGICZNE:

- Strategia Rozwoju Gminy Garwolin na lata 2015-2025
- Strategia Rozwoju Gminy Babice na lata 2015-2020
- Strategia Rozwoju Gminy Przeciszów na lata 2015-2020+
- Strategia Rozwoju Gminy Lipnica Wielka na lata 2015-2020
- Strategia Rozwoju Gminy Bukowina Tatrzańska na lata 2015-2020
- Strategia Rozwoju Gminy Łopuszno na lata 2015-2023
- Strategia Rozwoju Gminy Wicko na lata 2015-2022
- Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022
- Strategia Rozwoju Gminy Linia na lata 2015-2022 oraz badanie warunków życia i jakości usług
- Strategia Rozwoju Gminy Sicienko na lata 2015-2020+
- Strategia Rozwoju Gminy Lubowidz na lata 2016-2025
- Strategia Rozwoju Gminy Chrzanów na lata 2016-2023
- Strategia Rozwoju Gminy Poronin na lata 2016-2025
- Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Miastko na lata 2015-2025
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Łaziska Górne na lata 2016-2023
- Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego na lata 2015-2023
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego do roku 2020
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Bytowskiego na lata 2015-2022 oraz reprezentatywne badanie ankietowe dla powiatu bytowskiego
- Plan Rozwoju Gminy Narewka na lata 2015-2020

PARTYCYPACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY:

- Lokalna Strategia Rozwoju LGD Partnerstwo na Jurze
- Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2022 dla Stowarzyszenia Blisko Krakowa (na zlecenie LGD Blisko Krakowa)
- Lokalna Strategia Rozwoju LGD Kaszubska Droga
- Lokalna Strategia Rozwoju LGR Pojezierze Bytowskie (na zlecenie Lokalnej Grupy Rybackiej „Pojezierze Bytowskie”)
- Opracowanie założeń strategii dla LGD „Kraina dinozaurów”
- Zorganizowanie konsultacji regionalnych dotyczących założeń „Strategii Promocji Polski od 2016 r.” w dniu 19 października 2015 r. w województwie świętokrzyskim (na zlecenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP)
- Przeprowadzenie spotkań informacyjno-konsultacyjnych, dotyczących instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego” w gminach tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska.

POMOC SPOŁECZNA:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubowidz na lata 2016-2025
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Busko-Zdrój na lata 2016-2025
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łopuszno na lata 2016-2022
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stąporków na lata 2016-2025
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dwikozy na lata 2016-2022
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dąbrowy Górniczej na lata 2016-2020
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Busko-Zdrój na lata 2016-2020
- Program Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój na lata 2016-2018

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:

- Program Rozwoju Przedsiębiorczości na terenie Gminy Lubowidz na lata 2016-2025

REWITALIZACJA:

- Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Skawiny i aktualizacja Planów Odnowy Miejscowości dla 16 sołectw Gminy Skawina
- Program Rewitalizacji Gminy Poronin na lata 2016-2020

ROZWÓJ TURYSTYKI I PROMOCJA:

- Program Rozwoju Sportu i Rekreacji w Gminie Skawina w latach 2016-2020

OCHRONA ŚRODOWISKA:

- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łopuszno na lata 2015-2022 z perspektywą do roku 2025

ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ:

- Kompleksowy Plan Rozwoju Szkół dla Miasta i Gminy Busko-Zdrój do roku 2021
- Audyt Oświaty Gminy Szczyrk
- Audyt finansowo - organizacyjny szkół publicznych Gminy Brzyska
- Analiza finansowo - organizacyjna szkół publicznych Gminy Baranów Sandomierski
- Analiza finansowo - organizacyjna szkół publicznych Gminy Tomaszów Lubelski
- Analiza finansowo - organizacyjna szkół publicznych Gminy Solina

STUDIA WYKONALNOŚCI ORAZ WSPARCIE DLA JST W ZAKRESIE POZYSKIWANIA ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH:

- Studium wykonalności, Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, Programu funkcjonalno-użytkowego oraz wizja lokalna inwestycji w celu złożenia wniosku o dofinansowanie projektu w trybie „zaprojektuj i wybuduj” składanego w ramach Działania 11.4. Ochrona różnorodności biologicznej, ogłoszonego przez Samorząd Województwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (na zlecenie Gminy Linia).

Ponadto w ramach działań prowadzących do usprawnienia procesów zarządzania zrealizowano liczne prace wdrożeniowe w urzędach:

- Na zlecenie Miasta Blachownia zrealizowano kompleksową usługę szkoleniowo-doradczą polegającą na przygotowaniu i wdrożeniu Budżetu Obywatelskiego 2016 w gminie.
- Na zlecenie Śląskiego Związku Gmin i Powiatów zrealizowano analizy benchmarkingowe, opracowano dwa raporty oraz przeprowadzono spotkania nt. wymiany dobrych praktyk w obszarach: wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew i krzewów oraz monitorowanie zaległości z tytułu podatku od nieruchomości.
- Opracowanie „Audytu czasu pracy dla Nadleśnictwa Gryfice”- rozliczenie grupy pracowniczej w systemie zadaniowym; ocena systemu kadrowego; sprawdzenie prowadzenia akt osobowych; ewidencja czasu pracy; przeszkolenie osoby sporządzającej harmonogramy; opracowanie raportu z audytu.
- Opracowanie dokumentów planistycznych o charakterze strategicznym i operacyjnym oraz dokumentów wdrożeniowych dla podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Metodyka planowania strategicznego stosowana przez konsultantów i ekspertów FRDL opiera się na partycypacyjno-ekspertskim opracowaniu dokumentów diagnostycznych oraz partnerskiej budowie planu strategicznego. Współpraca z władzami samorządowymi i społecznościami lokalnymi, przy sporządzaniu strategii, daje mieszkańcom możliwość wypowiedzenia się na wiele tematów związanych z funkcjonowaniem ich gmin (np. poprzez udział w warsztatach strategicznych lub analizie SWOT). Na uwagę zasługuje fakt, iż większość usług doradczych była realizowana przez kadrę FRDL, która posiada niezbędną wiedzę oraz wieloletnie doświadczenie w przygotowywaniu dokumentów strategicznych.

FUNDACJA ŚWIADCZY RÓWNIEŻ DORADZTWO W RAMACH DZIAŁALNOŚCI PROJEKTOWEJ.

- W 2015 r. ośrodki FRDL realizowały wiele projektów wspierających przedsiębiorców oraz osoby planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Ośrodek FRDL w Krakowie wraz z Ośrodkiem w Katowicach realizował projekt pn. „**Świadczenie usług doradczych w Punktach Konsultacyjnych KSU**”, w ramach projektu systemowego PARP „Zapewnienie usług z zakresu rozwoju firmy dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w formule one-stop-shops” (PO KL 2.2.1). Zostały zrealizowane **104 usługi doradcze (2184 godz.)** dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców, w tym osób rozpoczynających prowadzenie własnej firmy z zakresu: spełniania wymogów formalno-prawnych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej, marketingu przed-

siębiorstwa, organizacji przedsiębiorstwa, finansów przedsiębiorstwa, rejestracji działalności gospodarczej. W województwie śląskim w powyższym zakresie zrealizowano **31 usług doradczych**.

Na podstawie umowy z Gminą Miasta Krakowa od 01.08.2015 r. do 31.12.2015 r. Ośrodek FRDL w Krakowie realizował projekt pn. „**Centrum Wspierania Przedsiębiorczości**”. W ramach projektu zrealizowano **12 bezpłatnych usług doradczych** z zakresu rozwoju firmy dla przedsiębiorców i osób planujących założenie działalności gospodarczej.

Ośrodek w Krakowie prowadził również **Punkt informacyjno-konsultacyjny sieci MOWES – Małopolskie Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej**, w którym oferowane było doradztwo w zakresie prawa, marketingu, finansów, zarządzania zespołem i projektem, doradztwo i konsultacje dla mikro i małych przedsiębiorców z zakresu zarządzania

sprzedażą, zarządzania personelem i nowoczesnego zarządzania. Zostały zrealizowane **32 usługi doradcze**.

Ośrodek w Opolu współpracował z przedstawicielami świata nauki oraz biznesu w ramach projektu **„Innowacyjne Opolskie”** (8.2.1 PO KL). Projekt realizowany był z partnerem – Strzeleckim Centrum Obsługi Biznesu i cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem. W 2015 r. zrealizowano drugą turę staży naukowców w przedsiębiorstwach, szkolenia i doradztwo dla przedstawicieli biznesu, zorganizowano spotkanie podsumowujące pn. „Innowacyjnie i kreatywnie dla opolskich przedsiębiorstw”, wydano publikację pn. *„Innowacyjne Opolskie – efekty współpracy nauki i gospodarki”*.

Stoisko informacyjne Małopolskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej

W okresie 01.06.2014 – 30.09.2015 r. FRDL w partnerstwie z Województwem Małopolskim realizowała na terenie Polski południowo-wschodniej projekt pn. **„Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim”**. Projekt w roku 2015 kontynuował proces aktywizacji środowisk organizacji pozarządowych i przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego w kontekście zwiększenia i usprawnienia pomiędzy nimi poziomu dialogu obywatelskiego jak również zintensyfikowania partycypacji NGO w cykl tworzenia, wdrażania i monitorowania polityk publicznych. W okresie realizacji projektu zostało zorganizowanych **37 spotkań informacyjnych, w których łącznie wzięło udział 414 osób. Udzielono 210 godzin doradztwa** z zakresu powstawania i funkcjonowania RDPP na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim.

W wyniku działań projektowych na terenie całego subregionu powołano **8 nowych Rad**. Uchwały w tej sprawie zostały podjęte w następujących miejscowościach: Zagnańsk, Bodzentyn, Miedziana Góra, Stąporków, Kęty, Jarosław, Mielec (Starostwo Powiatowe) i Piekoszów. **W 5 kolejnych samorządach** uzyskaliśmy deklarację, że taka Rada powstanie w najbliższym czasie. Są to: Powiat Mielec, Powiat Tatrzański w Zakopanem, Powiat Krasnostaw, Powiat Ropczycko-Sędziszowski, Gmina Nowa Dęba.

W wyniku realizacji projektu powstał podręcznik pt. **„Jak tworzyć i skutecznie działać w Radach Działalności Pożytku Publicznego? Praktyczne narzędzie dialogu obywatelskiego”**. Celem tego opracowania jest dostarczenie czytelnikowi wiedzy, która pozwoli sprawnie przejść przez proces zakładania Rad Działalności Pożytku Publicznego. Publikacja składa się z trzech części: 1) Rady Działalności Pożytku Publicznego w dialogu obywatelskim; 2) Co warto wiedzieć na temat praktyki działania RDPP?; 3) Standardy powstawania i funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego.

Ważnym obszarem działania FRDL jest również doradztwo w zakresie budowania partnerstw i mechanizmów współpracy pomiędzy JST i NGO.

W ramach ogólnopolskiego projektu **„Zlecamy z pożytkiem, wydajemy pożytecznie”** (EOG) konsultanci FRDL oraz partnera projektu Stowarzyszenia „Bona Fides” asystowali w prowadzeniu przez gminy i organizacje pozarządowe audytów zlecenia zadań publicznych. Przeprowadzono monitoring zlecenia zadań publicznych w 16 gminach. Działania zostały zakończone rekomendacjami 16 jednostek samorządu terytorialnego nt. zgodności z prawem i efektywności procesu zlecenia zadań publicznych w trybie działalności pożytku publicznego zgodnie z opracowanymi wcześniej narzędziami audytowymi.

Doradztwo dla jednostek samorządu terytorialnego było realizowane również w projekcie pn. **„Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych - Mechanizmy współpracy”**. Celem projektu rozpoczętego w 2014 r. było opracowanie szczegółowego opisu sprawdzonych i skutecznych narzędzi współpracy finansowej samorządów gminnych i powiatowych z organizacjami pozarządowymi i upowszechnienie wśród samorządów oraz organizacji pozarządowych praktycznych rozwiązań przy wdrażaniu współpracy finansowej.

W Partnerstwie z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej (lider projektu) oraz Małopolską Szkołą Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie przekazaliśmy samorządom i organizacjom pozarządowym szczegółowe wytyczne i przykłady stosowania mechanizmów współpracy finansowej: regranting, pożyczki, poręczenia/gwarancje, inicjatywa lokalna, tryb małych zleceń, dotacja inwestycyjna, budżet partycypacyjny. W wyniku realizacji projektu **w 10 jednostkach samorządu terytorialnego** wdrożono konkretne rozwiązania w zakresie mechanizmów współpracy finansowej jst i ngo, **a 28 samo-**

rządom udzielono wsparcia doradczego w tym zakresie.

Projekt pn. **„Wysokie standardy współpracy z NGO-s w Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy”** realizowany w partnerstwie z Dzielnicą Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy oraz Stowarzyszeniem Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL, miał na celu usprawnienie standardów współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych w Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy. Działania w ramach projektu obejmowały m.in. Wdrożenie Strategii Współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi i jednostkami samorządu terytorialnego; dopracowanie procedur, które usprawniły mechanizm zlecania i realizacji zadań publicznych na rzecz mieszkańców Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy; wsparcie szkoleniowo-doradcze, które podniosło poziom wiedzy w obszarze współpracy przedstawicieli NGO-s i JST (70 osób). Dzięki realizacji projektu zostały wypracowane i wdrożone trwałe standardy współpracy pomiędzy JST i NGO-s na terenie Dzielnicy Praga Południe Miasta Stołecznego Warszawy.

Ośrodek w Katowicach w partnerstwie z Urzędem Miasta we Wrocławiu realizował projekt pn. **„Włączenie nowych technik konsultacyjnych do procesów konsultowania polityk publicznych Gminy Wrocław”**. Głównymi beneficjentami projektu było 21 przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz 20 urzędników. Pracowali oni nad oceną dotychczasowych procedur konsultacji społecznych oraz przygotowali się do konsultowania programu współpracy Gminy Wrocław z organizacjami pozarządowymi. Opracowano poradnik dla organizacji i urzędu dotyczący procesu konsultacji społecznych.

Projekt pn. **„Jedność w Rozmaitości – Rozmaitość w Jedności. Wzmocnienie dialogu obywatelskiego na rzecz rozwoju Powiatu Krakowskiego”** (POKL 5.4.2) miał na celu wypracowanie propozycji standardów konsultacyjnych oraz nowych mechanizmów współpracy międzysektorowej pomiędzy Powiatem Krakowskim i organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu.

Ośrodek w Opolu był partnerem projektu pn. **„Województwo Opolskie otwarte na współpracę z NGO”**. Struktura partnerstwa (Lider: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego; Partnerzy: Opolskie Centrum Demokracji Lokalnej FRDL, Opolskie Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej) pozwoliła na wypracowanie standardów i modeli zmierzających do wzrostu profesjonalizacji współpracy międzysektorowej (JST-NGO). W ramach projektu powstała publikacja pn. **„Dobre praktyki po polsku - rezultaty projektu „Województwo Opolskie otwarte na współpracę z NGO’s”**.

Ośrodek w Łodzi w partnerstwie z Gminą Mokrsko z terenu powiatu wieluńskiego w województwie łódzkim, realizował projekt z zakresu partycypacji społecznej pn. **„Modelowo w Mokrsku - zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych w gminie Mokrsko”**. Głównym celem projektu było zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych w Gminie Mokrsko. Na osiągnięcie tego celu wpływ miało opracowanie przez pracowników Gminy Mokrsko wraz z przedstawicielami działającymi na terenie gminy organizacji pozarządowych (przy udziale doradców i ekspertów łódzkiego ośrodka FRDL) standardów gminy w zakresie tworzenia polityk publicznych, realizacji zadań publicznych, a także współpracy Gminy Mokrsko i działających na jej terenie NGOs w zakresie infrastruktury i tworzenia warunków do społecznej aktywności.

W ramach projektu zrealizowano **136 godzin szkoleń** oraz **520 godzin doradztwa** dla urzędników i przedstawicieli organizacji pozarządowych z Gminy Mokrsko. Było to doradztwo specjalistyczne z zakresu budowania polityk publicznych oraz tworzenia i wdrażania procedur i standardów konsultacji z zastosowaniem innowacyjnych form i narzędzi. Uruchomiono również Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych w Gminie Mokrsko i powołano pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych.

W ramach projektu realizowanego przez Ośrodek w Szczecinie pn. „**Model współpracy samorządu i organizacji pozarządowych w powiecie wałeckim**” – udzielono **60 godzin doradztwa** dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego odnośnie wdrażania systemu procedur wspierania inicjatyw obywatelskich i organizacji pozarządowych. Ponadto w ramach projektu przeprowadzono diagnozę lokalnych problemów i wyzwań w powiecie wałeckim.

Przedstawiciele **Ośrodka w Bydgoszczy weszli w skład Sejmiku NGO Województwa Kujawsko-Pomorskiego**, uczestnicząc również w spotkaniach bydgoskiego i regionalnego środowiska organizacji pozarządowych (organizowanych m.in. przez Kujawsko-Pomorską Federację NGO).

Ośrodek w Bydgoszczy zaangażował się również w proces powoływania Lokalnej Grupy Działania dla Miasta Bydgoszczy, co doprowadziło **do zawiązania Stowarzyszenia Bydgoska Lokalna Grupa Działania „Dwie Rzeki”**, którego FRDL został członkiem założycielem. Dyrektor Ośrodka został Wiceprezesem Zarządu LGD.

Więcej informacji na temat działalności doradczo-konsultingowej oraz realizowanych projektów można znaleźć na stronach internetowych regionalnych ośrodków FRDL.

ROZDZIAŁ III

BADANIA I ROZWÓJ SAMORZĄDNOŚCI

Debaty prowadzone w ostatnich latach wokół problemów rozwojowych polskiego samorządu często przebiegają bez odniesienia do jakichkolwiek danych, czy faktów wykraczających poza unikalny pogląd osób biorących udział w dyskusji. Ponadto brakuje badań, których przedmiotem byłyby poglądy lokalnych liderów społecznych, czy politycznych. Brakuje również analiz, które łączyłyby wyniki badań społecznych dotyczących problemów lokalnych i działalności władz samorządowych z danymi urzędowymi i to zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Tego typu zestawienia z założenia stanowić powinny kluczowy element planowania strategicznego na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego.

Dostrzegając powyższe problemy Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w ostatnich latach intensywnie rozwija **działalność badawczą**. Podjęto m.in. próbę popularyzacji lokalnych badań warunków życia i jakości usług publicznych¹, które zostały przeprowadzone w 9 jednostkach samorządu terytorialnego. Ponadto zrealizowano kilka znaczących, ogólnopolskich projektów badawczych dotyczących praktyk zarządczych i polityk lokalnych - m.in.:

- „Bilans Kadencji 2010 - 2014” łączący badanie opinii lokalnych liderów politycznych z danymi dotyczącymi wyników wyborów samorządowych (realizacja przed wyborami 2014 r.),
- badania (zrealizowane we współpracy z Radą Europy) dotyczące potrzeb szkoleniowych polskich samorządów i praktyk budowania kompetencji kadr samorządowych (realizacja na przełomie lat 2015 i 2016).

¹Badania zapoczątkowane przez Związek Miast Polskich według metodologii wypracowanej przez dr. Cezarego Trutkowskiego.

Do działalności Fundacji w tym obszarze zaliczyć należy także współpracę Ośrodków Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej z instytucjami badawczymi i naukowymi, realizację wspólnych (lokalnych i sektorowych) projektów badawczo-wdrożeniowych. Wyniki badań (oraz doświadczenia płynące ze współpracy z samorządami) wykorzystywane są przez przedstawicieli Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w działalności rzeczniczej - zaliczyć do niej można m.in.:

- nawiązywanie i utrzymywanie merytorycznych relacji z przedstawicielami administracji regionalnej i rządowej,
- zaangażowanie ośrodków w regionalną debatę publiczną, udział w rozwiązywaniu społeczno-ekonomicznych problemów regionów, działalność w gremiach i zespołach eksperckich,
- udział w pracach komitetów monitorujących.

BADANIE WARUNKÓW ŻYCIA I JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

**Metodologia
i opieka naukowa:**
dr Cezary Trutkowski

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej od ponad 25 lat wspiera polskie samorzady przy realizacji ich najważniejszych wyzwań. Uważamy samorządność za jeden z największych sukcesów polskiej drogi do demokracji. Cieszymy się z osiągnięć, ale dostrzegamy też niedociągnięcia i braki. Proponowana usługa **badania warunków życia i jakości usług publicznych** może przyczynić się do ograniczenia dwóch często spotykanych postaw, niezwykle szkodliwych dla kondycji polskiej samorządności:

- postawy mieszkańców: „nie mam na nic wpływu - władza uważa, że wie lepiej, jak mi się żyje i czego mi potrzeba”;
- postawy władz samorządowych: „mieszkańcy mają tylko wymagania i krytykują, ale sami nie chcą uczestniczyć w sprawach publicznych”.

Badanie warunków życia jest narzędziem uniwersalnym i sprawdza się w gminach o różnej wielkości, zarówno w małych gminach jak i w miastach. Wyzwania rozwojowe stojące przed polskimi samorządami wymagają nie tylko poprawy kondycji ekonomicznej, ale także lepszego zrozumienia mechanizmów społecznych i budowania kapitału społecznego.

Badanie warunków życia i jakości usług publicznych jest praktycznym narzędziem przydatnym zarówno w codziennym zarządzaniu gminą lub miastem jak i w rozstrzyganiu trudnych dylematów społecznych i rozwojowych.

PROPONUJEMY PODEJŚCIE:

POZNASZ

Ankieta opracowana na potrzeby badania umożliwia szczegółowe poznanie ocen i opinii mieszkańców, zebranych w trzy bloki tematyczne:

- działania władz samorządowych
- jakość oferowanych usług publicznych
- potrzeby mieszkańców i stopień ich zaspokojenia

ZROZUMIESZ

Pogłębiona analiza wyników pozwala na obiektywną i rzetelną diagnozę społeczną, w szczególności na:

- zrozumienie społecznych efektów działań realizowanych przez samorząd
- określenie czynników wpływających na opinie różnych grup mieszkańców
- uporządkowanie problemów i potrzeb mieszkańców według hierarchii ważności

WYKORZYSTASZ

Wyniki badań warunków życia i jakości usług publicznych można praktycznie wykorzystać w wielu obszarach działania władz samorządowych:

- przy opracowaniu i aktualizacji strategii rozwoju gminy
- do poprawy komunikacji z mieszkańcami gminy
- do stworzenia planu działań, które powinny przynieść odczuwalną poprawę oceny warunków życia i jakości usług publicznych przez mieszkańców.

Ponawiając badania co kilka lat samorząd zyskuje cenne narzędzie do monitorowania poziomu jakości usług publicznych i określania obszarów wymagających zmian i udoskonaleń.

Metodologia badania została wypracowana przez dr. Cezarego Trutkowskiego we współpracy ze Związkiem Miast Polskich i z sukcesem przetestowana już w 32 jednostkach samorządu terytorialnego.

OPINIE SAMORZĄDÓW O BADANIU

Zbigniew Wdowiak
- Zastępca Prezydenta Miasta Kutno

Badanie warunków życia, jakie przeprowadziliśmy w Kutnie na przełomie 2012 i 2013 roku było pierwszym w historii miasta badaniem na tak szeroką skalę.

Przyniosło ono wiele ważnych danych i wniosków dotyczących postrzegania miasta i samorządu przez mieszkańców, które będą użyteczne m.in. w opracowaniu strategii rozwoju miasta.

Badanie zamierzamy powtarzać co 2 lata tworząc system monitorowania usług publicznych i bazę danych do porównań.

Bartosz Derech
- Wójt Gminy Rokietnica

Przeprowadzone badania pozwoliły na zebranie opinii na temat warunków życia w Gminie Rokietnica oraz jakości oferowanych usług publicznych. Badania staną się bazą wyjściową do opracowania nowego dokumentu Strategii Rozwoju Gminy.

Polecam samorządom udział w badaniu jako niezwykle cenne źródło podsumowania, pokazujące nie tylko działania oceniane przez mieszkańców pozytywnie, ale przede wszystkim nowe wyzwania i kierunki rozwoju.

Ryszard Dobieszewski

- Burmistrz Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Działalność władz i urzędników samorządowych wiąże się z koniecznością skutecznego rozwiązywania wielu istotnych problemów, które mają bezpośredni wpływ na poziom i warunki życia na terenie gminy.

Przeprowadzenie badań społecznych pozwoliło nam zidentyfikować najważniejsze, zdaniem mieszkańców, problemy gminy oraz poznać ich oczekiwania w odniesieniu do kierunków jej rozwoju.

Krystyna Urbanowska

- Sekretarz Gminy Raków

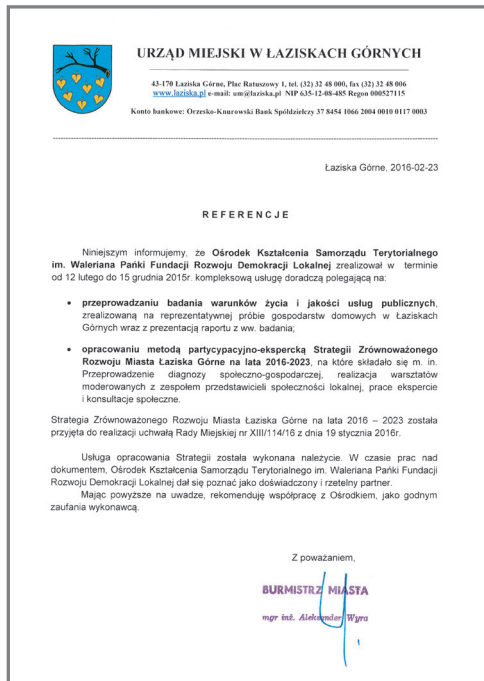
Badanie warunków życia i jakości usług publicznych na terenie Gminy Raków niewątpliwie pozwoliło rozpoznać i zidentyfikować problemy lokalnej społeczności.

Wyniki badania ankietowego pozwoliły na opracowanie dokumentu, w którym określone cele strategiczne wynikały bezpośrednio z potrzeb lokalnej społeczności.

Zapraszamy do współpracy.

Więcej informacji na temat badań: www.frdl.org.pl

“ZRÓWNOWAŻONA STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŁAZISKA GÓRNE NA LATA 2016-2023”

W 2015 r. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej - Ośrodek w Katowicach opracował „Zrównoważoną Strategię Rozwoju Miasta Łaziska Górne na lata 2016-2023” przygotowaną na zlecenie Urzędu Miejskiego w Łaziskach Górnych. Strategia była poprzedzona **badaniem warunków życia i warunków świadczenia usług publicznych**. Było to drugie tego typu badanie wykonane wraz z badaniami terenowymi przez Ośrodek wg metodologii dr. Cezarego Trutkowskiego. Realizacja usługi spotkała się z bardzo dobrym odbiorem ze strony Urzędu Miejskiego. Sama strategia, przygotowana metodą partycypacyjno-ekspertką z wykorzystaniem wcześniej przeprowadzonych badań, została przyjęta do realizacji uchwałą Rady Miejskiej.

“STRATEGIA ROZWOJU GMINY SICIENKO NA LATA 2015-2020+”

W 2015 r. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej - Ośrodek w Bydgoszczy przeprowadził **badanie warunków życia i jakości usług publicznych** w ramach Opracowania Strategii Rozwoju Gminy Sicienko na lata 2015-2020+. Ponadto w zakresie usługi doradczej Ośrodek zrealizował badania ankietowe, spotkania z mieszkańcami i konsultacje dotyczące strategii rozwoju na terenie gminy Sicienko.

BADANIE „BILANS KADENCJI 2010-2014”

Na przełomie 2014 i 2015 r., w ramach działań własnych Fundacji zrealizowano badanie pt. „**Bilans kadencji 2010-2014 w świetle wyników wyborów samorządowych**”. Efektem badania jest raport o takim samym tytule, który został zaprezentowany w **Senacie RP w dniu 24 lutego 2015 r.**, podczas posiedzenia seminaryjnego Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej. W trakcie spotkania odbył się panel dyskusyjny z udziałem autorów badania, badaczy samorządu oraz przedstawicieli władz lokalnych.

Posiedzenie seminaryjne Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej poświęcone prezentacji wyników badania „Bilans Kadencji 2010-2014”

Bilans Kadencji 2010-2014 jest unikalnym, ogólnopolskim badaniem, które służy poszerzeniu wiedzy na temat sposobu postrzegania przez lokalnych liderów działań samorządów w ostatnich czterech latach. Zestawienie różnorodnych doświadczeń, ocen i opinii dotyczących szerokiego spektrum spraw lokalnych, sposobów kształtowania polityk publicznych, sukcesów i porażek jednostki samorządowej oraz jej relacji z otoczeniem, nie tylko samo w sobie jest wartościowym materiałem diagnostycznym, ale stanowi też punkt wyjścia do identyfikacji czynników, które:

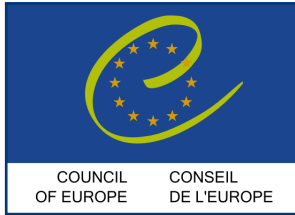
- decydują o sukcesie bądź porażce władz w wyborach samorządowych
- mogą wpływać na osiągnięcia w nich frekwencję.

W tym sensie, badanie wskazuje konkretne obszary działań związanych z szeroko pojętym

funkcjonowaniem samorządu, które mają największe pozytywne oddziaływanie na realny wynik wyborczy.

Badanie zrealizowano techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview), za pomocą kwestionariusza kierowanego do konkretnych odbiorców. W jego ramach zastosowano dobór wyczerpujący, tzn. ankietę wysłano do liderów wszystkich jednostek samorządowych szczebla gminnego w Polsce. Wykorzystano przy tym dwie bazy danych: bazę teleadresową **Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji** oraz bazę adresów e-mail liderów gminnych będącą w posiadaniu Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Zapraszamy do zapoznania się z wynikami badań „**Bilans Kadencji 2010-2014**” na: www.frdl.org.pl

OGÓLNOPOLSKIE BADANIA REALIZOWANE WE WSPÓŁPRACY Z RADĄ EUROPY - CENTRE OF EXPERTISE FOR LOCAL GOVERNMENT REFORM

Niezwykle ważnym dla Fundacji badawczym przedsięwzięciem był rozpoczęty w 2015 r. projekt realizowany we współpracy z Radą Europy - Centre of Expertise for Local Government Reform. Było to ogólnopolskie badanie, skierowane do sekretarzy jednostek samorządu terytorialnego, dotyczące praktyk i potrzeb samorządów lokalnych w zakresie budowania kompetencji własnych kadr. Wyniki badania zostaną przedstawione podczas pierwszego dnia Ogólnopolskiego Kongresu Sekretarzy, który odbędzie się w dniach 2-3 czerwca 2016 r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

PROJEKT BADAWCZY „WPŁYW REALIZACJI PROGRAMU „BIBLIOTEKA + INFRASTRUKTURA BIBLIOTEKI” NA JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH”

W okresie maj – grudzień 2015 r. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej - Centrum Mazowsze - zrealizowała badania „Wpływ realizacji programu „Biblioteki+ Infrastruktura Bibliotek” na jakość życia społeczności lokalnych”, które zostały dofinansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Obserwatorium Kultury”.

Bezpośrednie efekty rzeczowe realizacji programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Biblioteka + Infrastruktura bibliotek” są znane. Problemem, który zainteresował autorów badania, prezentowanego w raporcie, była kwestia realnego oddziaływania inwestycji w infrastrukturę bibliotek na życie lokalnych społeczności.

Zrealizowane badania składały się z dwóch komponentów: sondażu wśród przedstawicieli placówek bibliotecznych, które otrzymały dofinansowanie na realizację działań w ramach projektu „Biblioteka + Infrastruktura Bibliotek” oraz badań jakościowych (studiów przypadku) w 14 jednostkach samorządu terytorialnego wytypowanych na podstawie wyników badań jakościowych.

Sondaż zrealizowano techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview), za pomocą kwestionariusza kierowanego do przedstawicieli placówek bibliotecznych biorących udział w Programie „Biblioteka + Infrastruktura bibliotek”. Zaproszenia do udziału w badaniu wysłano łącznie do 227 bibliotek.

W ramach badań jakościowych łącznie zrealizowano 98 indywidualnych wywiadów pogłębionych. Na ich podstawie opracowano 14 studiów przypadków, prezentujących uwarunkowania kształtowania lokalnej polityki kulturalnej.

Raport z badania zawiera szereg rekomendacji dotyczących dobrych praktyk animacji lokalnego życia społecznego i kulturalnego przez biblioteki publiczne. Stanowi istotne źródło informacji i inspiracji dla osób odpowiedzialnych za kształtowanie oferty gminnych bibliotek publicznych. Ponadto wyniki badań pozwolą przedstawicielom władz samorządowych na bardziej świadome kształtowanie polityk publicznych, których częścią są gminne instytucje kultury.

Raport dostępny jest na stronie:
www.frdl.org.pl

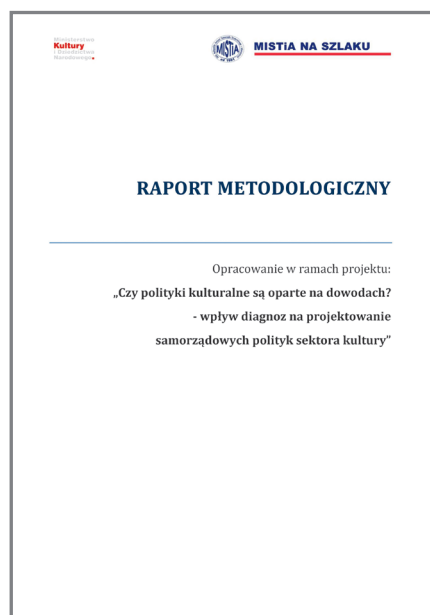

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PROJEKT BADAWCZY „CZY POLITYKI KULTURALNE OPARTE SĄ NA DOWODACH? - WPŁYW DIAGNOZ NA PROJEKTOWANIE SAMORZĄDOWYCH POLITYK SEKTORA KULTURY”

Od lipca 2015 r. Ośrodek FRDL w Krakowie, realizuje projekt badawczy pn. „**Czy polityki kulturalne oparte są na dowodach? - Wpływ diagnoz na projektowanie samorządowych polityk sektora kultury**”. Projekt współfinansowany jest przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Obserwatorium Kultury”.

Celem projektu jest metaanaliza działań diagnostycznych i konsultacji eksperckich w sektorze kultury na szczeblu samorządu terytorialnego oraz rozpoznanie mechanizmów decyzyjnych w zakresie tworzenia publicznych polityk. Projekt realizowany jest na obszarze 3 województw: małopolskiego, lubelskiego i śląskiego. Projekt ma na celu dostarczenie kluczowych informacji w sferze projektowania polityk kulturalnych. Dla realizacji tego celu zaprojektowane zostało nowatorskie partnerstwo, łączące naukowców, praktyków z zakresu badań sektora kultury, ekspertów w sferze zarządzania strategicznego na poziomie samorządu terytorialnego i urzędników samorządowych.

W 2015 roku w ramach projektu zrealizowany został m.in. panel ekspercki, który stanowił element prac nad metodologią. Głównym celem panelu było zebranie i uporządkowanie wiedzy na temat formalnych i nieformalnych uwarunkowań politycznego procesu decyzyjnego w jednostkach samorządu terytorialnego.

Kolejnym etapem realizacji projektu było opracowanie raportu metodologicznego opisującego szczegółowo założenia metodologiczne i procedury badawcze planowane do realizacji w projekcie. Załącznikami do raportu jest siedem narzędzi badawczych opracowanych na potrzeby realizacji badań.

W 2016 roku zostaną zrealizowane wizyty studyjne oraz wywiady pogłębione w sześciu instytucjach: Urzędzie Miasta Krakowa, Urzędzie Miasta Lublin, Urzędzie Miasta Katowice, Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego, Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego i Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego. Zespół badawczy, będzie analizował 12 przykładów realizowanych polityk kulturalnych – m.in. festiwali i konkursów.

PROJEKT BADAWCZY “MODEL WSPÓŁPRACY SAMORZĄDU I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W POWIECIE WAŁECKIM”

Model współpracy samorządu
i organizacji pozarządowych
w powiecie wałęckim

PARTNERZY

Wyższa Szkoła
Administracji
Publicznej

POWIAT WAŁECKI

Projekt był realizowany na przełomie 2014 r. i 2015 r. przez Ośrodek FRDL w Szczecinie w partnerstwie z Wyższą Szkołą Administracji Publicznej w Szczecinie oraz z Powiatem Wałęckim (projekt dofinansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej). Efektem partnerskiej współpracy w ramach projektu są wypracowane standardy współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, które ułatwią samorządom zlecenie zadań i wykorzystanie innych form współpracy z NGO. Diagnoza lokalnych wyzwań, problemów i zasobów w powiecie wałęckim miała na celu rozwój współpracy między samorządem powiatowym a organizacjami pozarządowymi. Obejmowała ankiety wśród mieszkańców, ankiety wśród NGO, samoocenę metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy oraz mapowanie problemów. Diagnozę przeprowadzono na początku projektu, a następnie po roku jego trwania. Oba raporty z diagnozy oraz podręcznik „Razem łatwiej” opisujący model współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych, są dostępne na stronie www.waleckiengo.pl

Warsztaty deliberacyjne, w trakcie których konsultowane były założenia funkcjonowania i rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego powiatu wałęckiego - realizowane w ramach projektu “Model współpracy samorządu i organizacji pozarządowych w powiecie wałęckim”

ROZDZIAŁ IV

SZKOLENIA I ROZWÓJ KADR SAMORZĄDOWYCH

AKADEMIA PRZYWÓDZTWA

W 2015 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej we współpracy z Radą Europy rozpoczęła realizację programu Akademia Przywództwa. To nowatorski program kierowany do liderów lokalnych – wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Akademia to unikalna propozycja doskonalenia kompetencji przywódczych, nowe spojrzenie na dobre rządzenie na poziomie lokalnym w Polsce. Udział w niej rozwija samoświadomość lidera samorządowego oraz umiejętność wyznaczania celów. Program Akademii realizowany jest w myśl zasady, iż świadome i nowoczesne przywództwo to szansa na wszechstronny rozwój lokalny.

I edycja Akademii Przywództwa realizowana była w trzech trzydniowych sesjach warsztatowych w oparciu o program przygotowany przez Radę Europy - Centre of Expertise for Local Government Reform. Obejmowały one następującą tematykę:

Sesja I: Wyzwania dobrego rządzenia - 8-10 września 2015 r., Gdańsk

Sesja II: Potencjał indywidualny i instytucjonalny - 21-23 października 2015 r., Kraków

Sesja III: Przywództwo w organizacji i społeczności - 2-4 grudnia 2015 r., Warszawa

Przez cały okres trwania Akademii nad pracą grupy liderów samorządowych czuwał zespół ekspertów pod kierownictwem twórcy programu Johna Jacksona. To doświadczony konsultant w dziedzinie administracji publicznej i zarządzania zasobami ludzkimi, były doradca w gabinecie premiera Wielkiej Brytanii Tony'ego Blaira.

Zajęcia prowadzone były w sposób dynamiczny i nowoczesny. Uczestnicy analizowali wyzwania, przed jakimi stoją ich własne gminy i miasta, ucząc się, jak im sprostać poprzez wykorzystanie umiejętności leaderskich doskonalonych podczas Akademii.

UDZIAŁ W AKADEMII PRZYWÓDZTWA KOŃCZYŁ SIĘ UZYSKANIEM DYPLONU RADY EUROPY

Akademia
Przywództwa
- ostatnia sesja,
Warszawa, 2-4.12.2015 r.

Uczestnicy Akademii Przywództwa przed Europejskim Centrum Solidarności, Gdańsk, 8-10.09.2015 r.

AKADEMIA PRZYWÓDZTWA W OPINIACH LIDERÓW SAMORZĄDOWYCH - UCZESTNIKÓW I EDYCJI

Krzysztof Kalinowski
- Wójt Gminy Dębe Wielkie

Akademia Przywództwa zmieniła mój pogląd na rządzenie. Z pozycji lidera, który stoi na czele piramidy organizacji do pozycji przywódcy, który przekazuje władzę innym by osiągnąć lepsze efekty.

Roman Smogorzewski
- Prezydent Miasta Legionowo

Dzięki Akademii mogłem z wielu zupełnie innych perspektyw wnikliwie spojrzeć na to, jak dotychczas mogło być oceniane i postrzegane moje wieloletnie przywództwo.

Marcin Skonieczka
- Wójt Gminy Płużnica

Wszystkim liderom polecam udział w Akademii Przywództwa, ponieważ warsztaty otwierają oczy na wiele kwestii dotyczących kapitału społecznego. Teraz wiem i staram się przykładać większą rolę do rozwoju wartości i kultury organizacyjnej w urzędzie oraz do tworzenia mechanizmów, które w maksymalnym stopniu zaangażują mieszkańców i pozwolą wykorzystać ich potencjał. Ten sposób myślenia chciałbym zaszczyć swoimi współpracownikami.

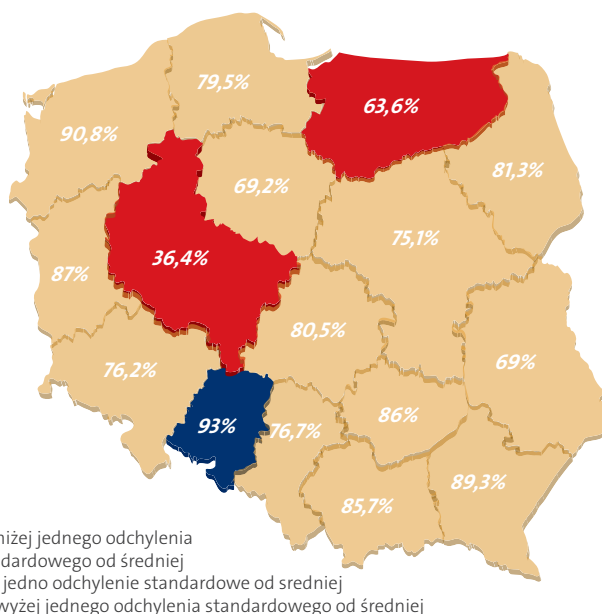
Andrzej Olszewski
- Wójt Gminy Aleksandrów Kujawski

Akademia otwiera szersze perspektywy na funkcjonowanie gminy. Każdy powinien spróbować.

STATYSTYKI

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w 2015 roku kontynuowała działania zmierzające do podniesienia jakości świadczonych usług szkoleniowych, a co za tym idzie wzrostu konkurencyjności. Zgodnie z wynikami badań w 2015 roku w szkoleniach organizowanych przez FRDL uczestniczyli przedstawiciele aż **76,5%** wszystkich JST w Polsce.

Odsetek JST, których przedstawiciele brali udział w szkoleniach organizowanych przez FRDL w 2015 r.

Ponadto podkreślić należy fakt, iż właśnie szkolenia organizowane przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej aż **ponad 90%** przedstawiciele samorządów w Polsce oceniają jako **bardzo dobre i dobre**.

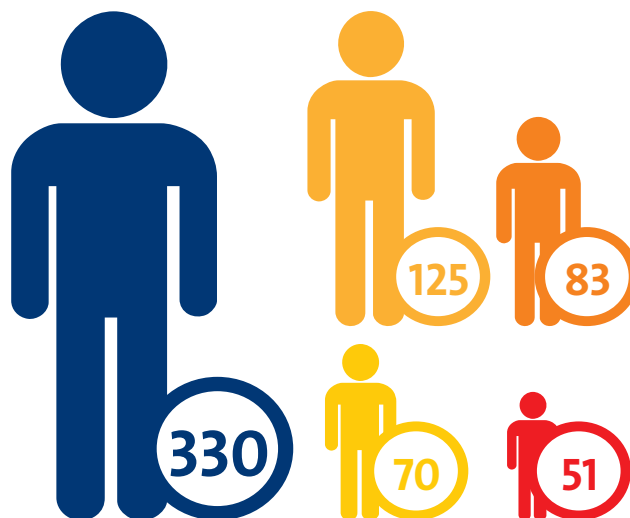
Na sukces i powodzenie oferty szkoleniowej FRDL wpływ ma wiele czynników. Fundacja podejmuje przede wszystkim działania wyprzedzające konkurencję. Nieustannie przygotowywane są nowe tematy szkoleń i nowe kursy będące odpowiedzią na konkretne potrzeby uczestników szkoleń.

Oferta dostosowywana jest do zmian prawnych. Wszystkie ośrodki regionalne stale analizują potrzeby szkoleniowe rynku, dlatego oferta FRDL jest kompleksowa - przygotowana we wszystkich obszarach tematycznych dla każdej grupy docelowej. Tematy szkoleń są bardzo szczegółowe, pokazują konkretne problemy samorządów. Systematycznie doskonalona jest jakość organizacyjna szkoleń. Są one prowadzone przez doświadczonych i wykwalifikowanych specjalistów. Wpływa to na wysoki poziom merytoryczny świadczonych usług.

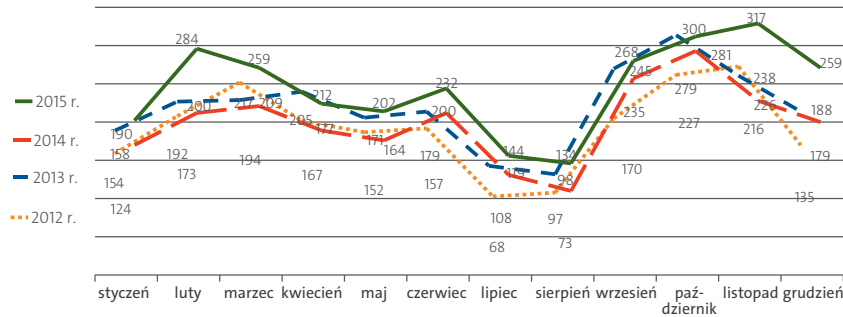
Wszystkie te cechy działalności Fundacji czynią ją **profesjonalnym i rzetelnym partnerem** dla wszystkich samorządów w Polsce.

Dlatego też Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej z roku na rok organizuje coraz większą liczbę szkoleń. Działalność szkoleniowa opiera się na czterech podstawowych formatach: szkolenia otwarte, zlecane, projektowe oraz w ramach forów. W 2015 roku łącznie odbyło się **4 103** szkolenia, w których uczestniczyło **71 607** osób, co stanowiło **83 172** tzw. osobodni szkoleniowych.

Średnio ze szkoleń Fundacji korzystało **330** uczestników dziennie. W szkoleniach otwartych było to **125** uczestników dziennie, szkoleniach zleconych było to **51** uczestników dziennie, szkoleniach projektowych było to **83** uczestników dziennie, a w szkoleniach w ramach forów było to **70** uczestników dziennie.

W 2015 ROKU LICZBA SZKOLEŃ ZREALIZOWANYCH WE WSZYSTKICH MIESIĄCACH ROKU BYŁA NAJWYŻSZA BIORĄC POD UWAGĘ LATA 2012-2015.

Uwzględniając wszystkie szkolenia organizowane przez FRDL w 2015 roku największą część stanowiły **szkolenia otwarte**. Widoczna jest tutaj bardzo wyraźna tendencja wzrostowa.

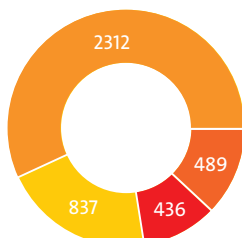

Szkolenia otwarte - liczba osobodni w latach 2010-2015

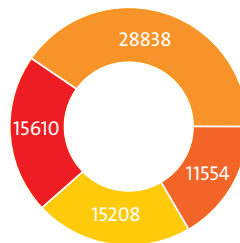
Zwiększona ilość szkoleń otwartych ściśle związana jest z ciągle poszerzaną tematyką proponowanych szkoleń. W 2015 roku Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej realizowała szkolenia w takich obszarach tematycznych jak:

- oświata
- finanse, rachunkowość, podatki
- zamówienia publiczne
- kadry, płace, prawo pracy
- pomoc społeczna
- ochrona zdrowia
- transport, komunikacja, drogi
- kultura, sport
- gospodarka komunalna
- ochrona środowiska
- prawo administracyjne,
- organizacja urzędu, archiwa
- budownictwo, nieruchomości
- sprawy obywatelskie
- kontrola i nadzór
- fundusze europejskie
- zarządzanie
- kursy zawodowe

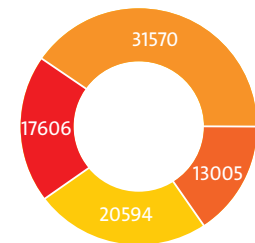
LICZBA SZKOLEŃ ZREALIZOWANYCH W 2015 R. Z PODZIAŁEM NA ICH RODZAJE

LICZBA UCZESTNIKÓW SZKOLEŃ W 2015 R. Z PODZIAŁEM NA ICH RODZAJE

LICZBA OSOBODNI SZKOLENIOWYCH W 2015 R. Z PODZIAŁEM NA RODZAJE SZKOLEŃ

● SZKOLENIA OTWARTE ● SZKOLENIA ZLECONE ● SZKOLENIA PROJEKTOWE ● FORA

Szeroki zakres tematyczny miały również szkolenia realizowane w ramach projektów. Łącznie w 2015 roku odbyło ich się 837 dla 15 208 uczestników (wykresy). Dotyczyły one m.in. ekonomii społecznej, zakładania i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego, funkcjonowania organizacji pozarządowych czy dostępu do informacji publicznej. Znaczna część szkoleń zorganizowana została dla środowiska nauczycieli i uczniów.

Szkolenie z zakresu modelowych standardów działania RDPP, Stąporków (woj. świętokrzyskie), 03.07.2015 r.

W ramach projektu „Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim” odbyło się **21 szkoleń** z zakresu powstawania i funkcjonowania RDPP na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Szkolenia były organizowane w środowiskach, gdzie rady nie funkcjonują, miały za zadanie przedstawienie wszelkich korzyści wyływających z utworzenia RDPP. Poza tym uczestnicy szkoleń nabyli głęboką wiedzę na temat sprawnej i skutecznej współpracy pomiędzy JST a NGO. Łącznie w szkoleniach wzięły udział **302 osoby** - przedstawiciele JST i NGO.

Dla najaktywniejszych samorządów lokalnych w Polsce Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej przyznaje nagrody specjalne. W 2015 r. Ośrodek FRDL w Katowicach już po raz 14 przyznał najczęściej szkolącym się samorządom w województwie śląskim nagrody „**Lider Edukacji Samorządowej 2014**”. Nagrodzono 14 jst w czterech kategoriach (miasto na prawach powiatu, urząd miejski, urząd gminy i starostwo powiatowe). Nagrody i wyróżnienia wręczono 15 maja 2015 r. w Zabrzu podczas Zgromadzenia Ogólnego Śląskiego Związku Gmin i Powiatów.

Starostwa powiatowe województwa śląskiego wyróżnione tytułem „Lider Edukacji Samorządowej 2014”, Zabrze, 15.05.2015 r.

Drugi raz przyznano również wyróżnienia dla gmin i powiatów w województwie dolnośląskim, które w 2014 r. przeszkoliły w ośrodku FRDL najwięcej pracowników. Wręczono je podczas Konferencji „Doświadczenia 25 lat samorządu terytorialnego w Polsce, a aktualne wyzwania dla organów stanowiących” zorganizowanej wspólnie z Sejmikiem Województwa Dolnośląskiego 30 maja 2015 roku (11 wyróżnień w czterech kategoriach).

Konferencja „Doświadczenia 25 lat samorządu terytorialnego w Polsce a aktualne wyzwania dla organów stanowiących”, Wrocław, 30.05.2015 r.

ePUAP

Ośrodek FRDL w Opolu w 2015 r. zrealizował kampanię informacyjno-promocyjną dotyczącą e-PUAP. Polegała ona głównie na organizacji dni otwartych ePUAP w 11 miastach powiatowych połączonych z intensywną promocją w mediach.

Zorganizowano również seminaria informacyjne dla mieszkańców Opola. Łącznie przeprowadzono **63** cykle szkoleniowe, w których uczestniczyło **230** osób.

Program seminariów obejmował w szczególności zagadnienia takie jak:

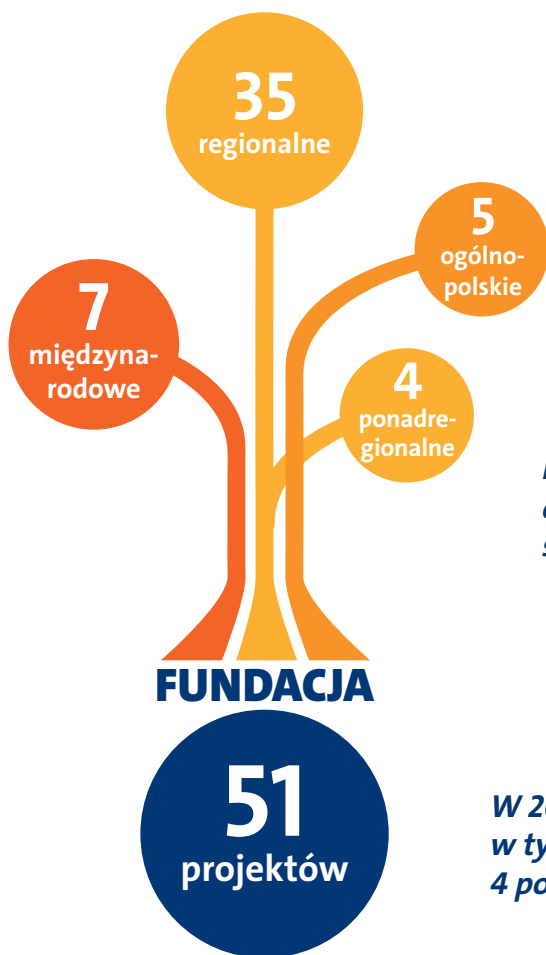
- Podstawy funkcjonowania elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP).
- Akty prawne regulujące kwestię profilu zaufanego ePUAP.
- Sposoby zakładania konta użytkownika na platformie ePUAP.
- Sposoby składania wniosku o potwierdzenie profilu zaufanego ePUAP.
- Podmioty upoważnione do potwierdzania, przedłużania i uwierzytelniania profilu zaufanego ePUAP.
- Zasady potwierdzania profilu zaufanego ePUAP.
- Okres ważności profilu zaufanego.
- Przypadki, w których nie dokonuje się potwierdzenia profilu zaufanego ePUAP.
- Zasady oraz przypadki, w których profil zaufany ePUAP traci ważność.

Spotkanie informacyjne o e-PUAP w Kluczborku

ROZDZIAŁ V

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW LOKALNYCH

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej realizując swoją misję prowadzi działania na rzecz budowy więzi lokalnych i rozwoju kapitału społecznego wspólnot lokalnych. Projekty krajowe realizowane w 2015 roku dotyczyły wszystkich obszarów działania Fundacji. Większość działań projektowych miała charakter edukacyjny (w znacznej mierze szkoleniowy), choć część z nich zawierała także komponenty badawcze, doradcze oraz wdrożeniowe m.in. w zakresie nowych rozwiązań wypracowanych w ramach projektów.

Niewątpliwą kompetencją Fundacji jest zdolność do inicjowania i wdrażania projektów o masowej skali i złożonej strukturze.

W 2015 roku Fundacja realizowała 51 projektów, w tym 5 projektów ogólnopolskich, 35 regionalnych, 4 ponadregionalne oraz 7 projektów międzynarodowych.

Kluczowy projekt Fundacji
„Szkoła Współpracy”
- konferencja kończąca

OGÓLNOPOLSKIE PROJEKTY SYSTEMOWE

W 2015 roku Fundacja prowadziła w partnerstwie z instytucjami centralnymi ważne projekty systemowe, realizowane w skali ogólnopolskiej. Projekty realizowane były na rzecz grup zróżnicowanych społecznie, wiekowo i zawodowo, ale zawsze w oparciu o zdiagnozowane wcześniej dogłębnie problemy i potrzeby zarówno w skali regionu jak i całego kraju.

SZKOŁA WSPÓŁPRACY

„Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły” to ogólnopolski, systemowy projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej, w którym Fundacja jako partner odpowiedzialna była za realizację większości zadań. Działania prowadzone w tym dwuletnim projekcie służyły wzmocnieniu współpracy pomiędzy uczniami, rodzicami i nauczycielami oraz przedstawicielami innych środowisk na terenie szkół i przedszkoli w Polsce poprzez opracowanie, upowszechnienie i wdrożenie modelowych rozwiązań. **Ponad 6600 osób** - uczniów, rodziców i nauczycieli - z **ponad 1200 szkół i przedszkoli** wzięło udział w cyklu szkoleń i warsztatów przygotowanych specjalnie na potrzeby projektu. W trakcie tego procesu przeprowadzili oni w swoich szkołach debaty na temat stanu współpracy między uczniami, rodzicami i nauczycielami oraz sposobów wzmocnienia tej współpracy, a następnie zaplanowali i zrealizowali tam wspólne przedsięwzięcia angażujące te trzy społeczności. W celu utrwalenia zachodzących pozytywnych zmian we współpracy w szkołach i przedszkolach wypracowano wspólnie już **ponad 700 dwuletnich szkolnych programów aktywnej współpracy (SPAW)**. Obecnie, po zakończeniu projektu te programy są wdrażane.

SZKOŁA
WSPÓŁPRACY

Konferencja
podsumowująca
projekt
„Szkoła Współpracy”

dla laureatów przedstawiciele trzech zwycięskich szkół - uczniów, rodziców i nauczycieli, członków zespołów projektowych, była sześciodniowa wizyta studyjna w Londynie.

Ważnym wydarzeniem była konferencja podsumowująca projekt „Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły” (15 czerwca 2015 r. w Warszawie), w której wzięło udział ponad **490 przedstawicieli szkół i przedszkoli** z całej Polski oraz blisko **100 gości** - przedstawiciele instytucji związanych z edukacją. Konferencję uświetniło wystąpienie Joanny Kluzik-Rostkowskiej, Minister Edukacji Narodowej oraz Prezesa FRDL Jerzego Stępnia. Wśród prelegentów i gości znaleźli się m.in. prof. Janusz Czapiński, dr hab. Małgorzata Żyto, Mirosław Sielatycki.

WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW WSPÓŁPRACY FINANSOWEJ ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI JAKO REALIZATORAMI ZADAŃ PUBLICZNYCH

W 2015 roku zakończono realizację projektu „**Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych**” realizowanego w partnerstwie z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej (lider projektu) oraz Małopolską Szkołą Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki).

Założeniem projektu rozpoczętego w 2014 r. było opracowanie szczegółowego opisu sprawdzonych i skutecznych narzędzi współpracy finansowej samorządów gminnych i powiatowych z organizacjami pozarządowymi i upowszechnienie wśród samorządów oraz organizacji pozarządowych praktycznych rozwiązań przy wdrażaniu współpracy finansowej. Kolejne etapy projektu prowadzone były poprzez takie działania, jak ankiety badawcze, analizy prawne i instytucjonalne, szkolenia (dla łącznej grupy **967 osób**), e-konsultacje z ekspertami w dziedzinie prawa i finansów (54 godziny) oraz seminaria i spotkania upowszechniające dla **434 osób**. Samorządy i organizacje pozarządowe uczestniczące w projekcie otrzymały szczegółowe wytyczne i przykłady stosowania mechanizmów współpracy finansowej, takich jak: regranting, pożyczki, poręczenia/gwarancje, inicjatywa lokalna, tryb małych zleceń, dotacja inwestycyjna, budżet partycypacyjny. Po szerokich konsultacjach MPiPS przygotowało podręcznik „*System finansowania działalności NGO*”, który został przedstawiony podczas konferencji podsumowującej. W ostatniej fazie projektu dokonano także analizy 12 projektów innowacyjnych oraz zapewniono 28 zainteresowanym samorządom dodatkowe doradztwo w zakresie stosowania mechanizmów (**358 godzin**).

INNE PROJEKTY:

EDUKACJA I TRANSFER WIEDZY

Poprzez realizację projektu „**Proces budowy samorządu terytorialnego - znaczenie przemian w Polsce**”, współfinansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Ośrodek FRDL w Kielcach czynnie włączył się w obchody Roku Samorządności. Realizacja tego projektu była bezpośrednio związana z 25. rocznicą przywrócenia w Polsce samorządu terytorialnego i umożliwiła szerokie promowanie sukcesu Polski lokalnej i regionalnej zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Z okazji Roku Samorządności zrealizowano **2 debaty publiczne**, konkurs „**Lider Aktywności Obywatelskiej**”, zaś najważniejszym wydarzeniem była **międzynarodowa konferencja pn. „25 lat samorządności w Polsce”**

Uczestnicy konferencji „25 lat samorządności w Polsce”, Kielce, 16.06.2015 r.

(16 czerwca 2015 r. w Kielcach). Wydarzenie uzyskało Honorowy Patronat Prezydenta RP „25 lat Samorządności” i było poświęcone tematowi związanym z doświadczeniami reformy samorządowej, zaś jego odbiorcami byli m.in. goście z kraju, z państw Partnerstwa Wschodniego i kandydujących do Unii Europejskiej - łącznie **173 uczestników**. Było to wydarzenie integrujące władze publiczne, organizacje pozarządowe, środowiska naukowe, przedsiębiorców oraz mieszkańców Kielc i regionu świętokrzyskiego. Ekspertki zaproszeni do udziału w poszczególnych panelach dyskusyjnych aktywnie prezentowali swoje spostrzeżenia oraz przedstawiali najlepsze doświadczenia i dobre praktyki w obszarze polskiej samorządności terytorialnej, z których mogą skorzystać kraje Partnerstwa Wschodniego UE i kandydujące do UE w swoich reformach samorządowych.

Ośrodek FRDL w Opolu w partnerstwie ze Strzeleckim Centrum Obsługi Biznesu do czerwca 2015 r. realizował projekt **„Innowacyjne Opolskie”** (dofinansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki).

Dr inż. Marta Bożym z Uniwersytetu Opolskiego, uczestniczka stażu realizowanego w ramach projektu „Innowacyjne Opolskie”

Swoim zasięgiem objął województwo opolskie, powiaty: opolski, oleski, strzelecki, krapkowicki i kędzierzyńsko - kozielski. Głównym założeniem projektu był wzrost innowacyjności firm z terenu powyżej wspomnianych powiatów województwa opolskiego poprzez nawiązanie współpracy pomiędzy przedstawicielami świata nauki i biznesu.

Działania projektu obejmowały szkolenia i 6 - miesięczne staże w firmach dla naukowców (przedstawicieli świata nauki, pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo - dydaktycznych uczelni), 6 - miesięczne tymczasowe zatrudnienie dla ekspertów (tj. wysoko wykwalifikowanego personelu) w MMŚP, szkolenia i 3 - miesięczne staże na uczelniach wyższych dla pracowników przedsiębiorstw z terenu 5 powiatów województwa opolskiego. Uczestnicy wszystkich zadań opracowali innowacyjne rozwiązania dedykowane konkretnym przedsiębiorstwom.

Ośrodek Fundacji w Kielcach zrealizował zadanie publiczne zlecone i dofinansowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego pt. **„Forum Ochrony Środowiska Województwa Świętokrzyskiego - seminaria”**. W okresie maj - czerwiec 2015 r. zostały zorganizowane dwa seminaria, w których udział wzięło łącznie **80 osób** reprezentujących jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego oraz przedstawiciele innych instytucji i firm, które zajmują się ochroną środowiska. Cykl dwóch seminariów w ramach Forum Ochrony Środowiska Województwa Świętokrzyskiego przyczynił się do zespolenia tej grupy zawodowej zajmującej się w urzędach zadaniami z zakresu szeroko pojętej ochrony środowiska. Wspólne, regularne spotkania Forum były doskonałą okazją do podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez kontakt ze specjalistami z różnych dziedzin oraz wzajemnej wymiany poglądów i doświadczeń. W czasie każdego spotkania, uczestnicy mieli okazję przedyskutować i rozwiązać wiele problemów, z którymi borykają się w pracy przy realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska.

Innym zadaniem realizowanym w Kielcach na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego był projekt pt. „**Wspierająca kadra - działania edukacyjne dla otoczenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim**” współfinansowany ze środków PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa Świętokrzyskiego. Zrealizowano trzy dwudniowe, wyjazdowe seminaria dla członków Forum Sekretarzy, Forum Pomocy Społecznej oraz Forum Oświaty.

Uczestnicy seminarium w ramach Świętokrzyskiego Forum Pomocy Społecznej, Kielce, 17-18.09.2015 r.

EKONOMIA SPOŁECZNA

Ośrodek FRDL w Krakowie w czerwcu 2015 r. zakończył realizację projektu pn. „**Małopolski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej**” (projekt sfinansowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki). Projekt realizowany był od sierpnia 2012 r. w partnerstwie z Fundacją Gospodarki i Administracji Publicznej (lider projektu), Towarzystwem Oświatowym Ziemi Chrzanowskiej oraz Agencją Rozwoju Małopolski Zachodniej. Wsparciem od początku realizacji projektu zostały objęte **134 osoby** związane z podmiotami ekonomii społecznej oraz **107 podmiotów** ekonomii społecznej. Głównym założeniem projektu było wzmocnienie potencjału kadrowego, organizacyjnego i finansowego małopolskich podmiotów ekonomii społecznej oraz ułatwienie powstawania nowych, jako skutecznego narzędzia walki z wykluczeniem. W 2015 roku Ośrodek w Krakowie zrealizował 60-godzinne szkolenie dotyczące zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej dla 15 uczestników, a także przeprowadził 20 godz. doradztwa indywidualnego oraz 15 godzin doradztwa grupowego.

Dodatkowo zrealizowano 2 pakiety doradztwa biznesowego po 50 godzin każdy, 2 pakiety doradztwa dla spółdzielni socjalnych, co przyniosło efekt w postaci stworzenia 2 strategii biznesowych podmiotów. Zrealizowano 50 usług marketingowych, księgowych i prawnych dla podmiotów ekonomii społecznej. Wśród działań projektu należy także wydzielenie takie jak Festiwal Osób Niepełnosprawnych oraz Targi Ekonomii Społecznej w Krakowie („EKO PES”).

XII Festiwal Osób Niepełnosprawnych w Krakowie

„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej subregionu zielonogórskiego” (finansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki) to przedsięwzięcie realizowane w partnerstwie z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Zielonej Górze. Jego głównym założeniem było wzmocnienie sektora ekonomii społecznej w ośmiu lubuskich powiatach: krośnieńskim, nowosolskim, świebodzińskim, wschowskim, zielonogórskim - ziemskim i grodzkim, żagańskim oraz żarskim. W działaniach zrealizowanych przez Ośrodek Fundacji w Zielonej Górze w okresie od marca 2013 r. do września 2015 r. udział wzięło łącznie **770 uczestników**. Poprzez udział w szkoleniach m.in. z zakresu ekonomii społecznej, zarządzania, prawa, finansów marketingu swoje kwalifikacje podwyższyło **370 osób**. W działaniach animujących i edukujących skierowanych do podmiotów lokalnych i społeczności ww. powiatów w zakresie ekonomii społecznej udział wzięło **400 osób**.

WZMOCNIENIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

We wrześniu 2015 r. zakończyła się realizacja projektu pt. „**Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim**”, który prowadzony był w partnerstwie z Województwem Małopolskim (finansowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki). Działania zrealizowane w tym projekcie z zakresu doradztwa i szkoleń zostały już przedstawione w poprzednich rozdziałach. Projekt realizowany był na terenie Polski południowo-wschodniej, i obejmował cztery województwa: małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie i lubelskie. Działania podjęte w 2015 roku pozwoliły na podkreślenie potencjału istniejącego we wspólnotach samorządowych i zgromadziły osoby chcące aktywnie udzielać się dla dobra i rozwoju lokalnej samorządności. Działania projektowe spotkały się z dużym zainteresowaniem głównych beneficjentów projektu. Podczas organizowanych w ramach projektu spotkań informacyjnych, szkoleń, wizyt studyjnych, Forum RDPP ich uczestnicy uwierzyli w głęboki sens i potrzebę powoływania Rad Działalności Pożytku Publicznego. Niezwykle cenne było również opracowanie modelowych standardów działania RDPP,

które w realny sposób usprawnią funkcjonowanie i działalność Rad. W okresie realizacji projektu zostało zorganizowanych **37 spotkań informacyjnych**, w których łącznie wzięło udział **414 osób**. Odbyto się również **21 szkoleń** oraz udzielono **210 godzin** doradztwa z zakresu powstawania i funkcjonowania RDPP na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Szkolenia były organizowane w środowiskach, gdzie rady nie funkcjonują, miały za zadanie przedstawienie wszelkich korzyści wyływających z utworzenia RDPP. Poza tym uczestnicy szkoleń nabyli wiedzę na temat sprawnej i skutecznej współpracy pomiędzy JST a NGO. łącznie w szkoleniach wzięły udział **302 osoby** – przedstawiciele JST i NGO.

W trakcie realizacji projektu zostało powołane **Forum Rad Działalności Pożytku Publicznego Polski Południowo-Wschodniej** obejmujące swym zasięgiem województwa: małopolskie, świętokrzyskie, podkarpackie i lubelskie. W ramach niniejszego

Uczestnicy spotkania Forum RDPP,
Lublin, 29.01.2015 r.

projektu zorganizowano **10 spotkań** Forum RDPP. Powstał także trzyczęściowy podręcznik pt. „*Jak tworzyć i skutecznie działać w Radach Działalności Pożytku Publicznego? Praktyczne narzędzie dialogu obywatelskiego*”, dostarczający czytelnikowi wiedzy, która pozwoli sprawnie przejść przez proces zakładania Rad Działalności Pożytku Publicznego oraz dodatkowo publikacja pt. „*Procedura konsultacji społecznych. Raport z analizy potrzeb w zakresie partycypacji społecznych*”.

Wdrożenie wypracowanych modelowych standardów działania nastąpiło w 32 Radach, co stanowi 78,04% Rad Działalności Pożytku Publicznego, działających na obszarze, na którym realizowany był projekt.

W ramach projektu powstały również dwie inne publikacje: „*Stanowisko organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego wobec istnienia Rad Działalności Pożytku Publicznego. Bariery utrudniające ich powoływanie*” (raport z badania) oraz „*Procedura konsultacji społecznych. Raport z analizy potrzeb w zakresie partycypacji społecznych*”. W 2015 r. w ramach projektu wypracowane zostały standardy współpracy JST i NGO w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych, co miało dodatni wpływ na mechanizm partnerstwa pomiędzy tymi dwoma rodzajami organizacji z korzyścią dla lokalnej społeczności. W wyniku działań projektowych na terenie całego subregionu powołano **8 nowych Rad**. W dniu 30 września 2015 r. w Kielcach została zorganizowana **konferencja kończąca projekt**, w której udział wzięło **215 osób** - przedstawiciele JST, NGO, członkowie RDPP, mediów i liderów społecznych. Oprócz prezentacji zrealizowanych działań i rezultatów projektu, zaprezentowany został reportaż telewizyjny o działalności RDPP, który powstał w ramach projektu.

Konferencja kończąca projekt „Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim”, Kielce, 30.09.2015 r.

W okresie marzec 2015 r. - kwiecień 2016 r. Ośrodek Fundacji w Katowicach realizował projekt pt. „**Monitoring realizacji polityki senioralnej na poziomie miast**”, współfinansowany z Funduszy EOG w ramach programu Obywatele dla Demokracji. Działania prowadzone były we współpracy z lokalnymi grupami seniorów. Przeprowadzono monitoring realizacji polityki senioralnej w **10 miastach** z województw małopolskiego, śląskiego, opolskiego i dolnośląskiego. Monitoringi były prowadzone za pomocą opracowanego na potrzeby projektu narzędzia, którego treść została przygotowana na podstawie opracowania Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) Global Age-Friendly Cities Guide. Badano, jak seniorzy czują się w infrastrukturze miejskiej (m. in. jakość chodników, ulic, miejsc rekreacji i odpoczynku, czas trwania zielonego światła na przejściach), czy komunikacja miejska odpowiada ich potrzebom (m. in. autobusy niskopodłogowe, wielkość czcionki w rozkładach jazdy, ławki na przystankach).

Analizowano także czy seniorzy są włączani w działania partycypacyjne miast (m.in. rady seniorów, wolontariat senioralny), jak urząd komunikuje się z seniorami, czy w strategiach miejskich osoby starsze i niepełnosprawne są zauważane, czy w programach przydziału mieszkań komunalnych zauważa się problemy osób starszych. Te działania monitoringu były prowadzone przy wsparciu ekspertów przez organizacje zrzeszające seniorów w poszczególnych miastach. Podkreślić należy, że na stronach www.okst.pl oraz www.bonafides.pl (partnerów w projekcie) można pobrać dokumenty do samodzielnego wykonania takiego monitoringu w swoim mieście, aby zainteresować jego efektami władze miasta.

Uczestnicy spotkania monitoringowego w Bielsku-Białej

AKTYWIZACJA ZAWODOWA

Ośrodek FRDL w Białymstoku zrealizował w 2015 roku cztery projekty w obszarze aktywizacji zawodowej dofinansowane z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, skierowane do różnych grup odbiorców. Wśród nich wskazać należy projekt pt. **„Naprzeciw nowym horyzontom”**, w którym uczestniczyło **110 rolników lub ich domowników**, którzy deklarowali chęć odejścia z rolnictwa i podjęcie zatrudnienia w obszarze pozarolniczym. Uczestnikom projektu udzielono wsparcia w postaci warsztatów z zakresu motywacji i adaptacyjności do zmian i aktywnych form poszukiwania pracy i autoprezentacji - łącznie **40 godzin**, a także indywidualnych spotkań z doradcą zawodowym ukierunkowanych na wybór odpowiedniego zawodu, **60-godzinny kursu** języka angielskiego i szkoleń zawodowych.

Kolejnym przedsięwzięciem Ośrodka FRDL w Białymstoku w obszarze aktywizacji zawodowej były dwa projekty skierowane do osób wykluczonych społecznie. Oba projekty miały na celu kompleksowe podejście do problemu, uwzględniające połączenie różnego typu wsparcia, tj. doradztwa psychologicznego i zawodowego, szkoleń zawodowych, staży jak i pomocy w zatrudnieniu. Projekt **„Zmieniaj siebie - Bądź aktywny”** skierowany był do osób młodych poniżej 30 roku życia. Natomiast projekt **„Niewykluczeni bo aktywni 50+”** skierowany był do osób w wieku powyżej 50 roku życia.

Uczestnicy szkolenia z zakresu aktywizacji zawodowej realizowanego przez Ośrodek FRDL w Białymstoku

Ośrodek FRDL w Łodzi w 2015 r. zrealizował projekt **„Dojrzały Biznes”** (dofinansowany przez Wojewódzki Urząd Pracy ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki) adresowany do osób powyżej 50 roku życia bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, które otrzymały w ramach projektu środki na uruchomienie i prowadzenie działalności gospodarczej. Grupę docelową projektu stanowiły 24 osoby fizyczne, w wieku 50+ pozostające bez zatrudnienia, które zamierzały rozpocząć działalność gospodarczą z terenu 3 powiatów w województwie łódzkim: Łódź /miasto na prawach powiatu/, powiatu zgierskiego i powiatu pabianickiego. W ramach projektu wsparciem objęto **24 osoby** (doradztwo biznesowe, IPD, szkolenia). Wszyscy uczestnicy po przejściu ścieżki szkoleniowej opracowywali biznesplany własnej działalności gospodarczej. Natomiast 20 najlepszych biznesplanów zostało zakwalifikowanych do dofinansowania - ich autorom przyznane zostały środki finansowe w postaci jednorazowej dotacji oraz sześciomiesięczne wsparcie pomostowe. Ponadto uczestnicy przez cały czas trwania projektu byli objęci wsparciem doradczym. Podczas projektu zrealizowano łącznie **1440 godzin** szkoleń i ponad **300 godzin** doradztwa.

Innym projektem realizowanym przez Ośrodek w Łodzi był **„Nowy zawód szansą na lepsze jutro”** (dofinansowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki). Grupę docelową projektu stanowiły **42 osoby niepełnosprawne** pozostające bez zatrudnienia, zamieszkujące na terenie 3 powiatów: Łódź /miasto na prawach powiatu/, powiatu zgierskiego oraz powiatu pabianickiego. Działania zostały wzbogacone o dodatkową ścieżkę wsparcia dla beneficjentów, którzy oprócz umiejętności społecznych, mogli także uzyskać kwalifikacje specjalisty ds. księgowości lub specjalisty ds. kadr i płac. Beneficjenci mieli również zapewnione konsultacje indywidualne i grupowe z psychologiem i doradcą zawodowym, a także konsultacje indywidualne z pośrednikiem pracy. W ramach projektu zrealizowano łącznie **216 godzin** szkoleń z umiejętności społecznych, **984 godzin** szkoleń zawodowych, **240 godzin** doradztwa w zakresie analizy predyspozycji i **880 godzin** doradztwa psychologa i doradcy

zawodowego. Ponadto **35 uczestników** wzięło udział w czteromiesięcznych stażach zawodowych. Podkreślić należy, że **12 osób** spośród beneficjentów projektu **uzyskało zatrudnienie** w ciągu 3 miesięcy od ukończenia udziału w projekcie.

EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

Ośrodek FRDL w Opolu ściśle współpracował w zakresie projektów edukacyjnych z gminami: Korfantów, Dobrodzień i Chrzastowice, gdzie w 2015 r. zrealizowano 3 projekty dofinansowane z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W działaniach „**Kreatywna szkoła-Lubię to!**” takich jak warsztaty, doradztwo indywidualne, uczestniczyło **129 gimnazjalistów**, natomiast ważnym wsparciem dla **35 nauczycieli** były warsztaty i superwizje.

W projekcie „**Z wiedzą ku przyszłości**” udział wzięło **118 uczniów** gimnazjum, którzy korzystali z poradnictwa edukacyjno - zawodowego, doradztwa grupowego oraz uczestniczyli w warsztatach edukacyjnych. Zaś dla **12 nauczycieli** zrealizowano warsztaty kreatywnego nauczania i efektywnej pracy z uczniem.

Dzięki realizacji projektu „**Mały człowiek – wielkie możliwości**” utworzono dwa oddziały przedszkolne, gdzie zrealizowano zajęcia logopedyczne, języka angielskiego oraz rytmiki dla łącznej grupy **215 dzieci** w wieku przedszkolnym. Zdobyte doświadczenia w realizacji projektów, w których grupą docelową były dzieci przyniosły nie tylko nowe pomysły na kolejne przedsięwzięcia, ale także pozwoliły Ośrodkowi nawiązać współpracę z kolejnymi samorządami oraz organizacjami pozarządowymi.

Warsztaty dla nauczycieli - projekt „Kreatywna szkoła - Lubię to!”

Ośrodek Fundacji w Zielonej Górze od marca 2015 r. realizuje niezwykle atrakcyjny i aktywizujący uczniów projekt pt. „**Lubuska Akademia Debat Szkolnych**” (Program Obywatela dla Demokracji, finansowany z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Jego założeniem jest zwiększenie zaangażowania w życie społeczne i obywatelskie uczniów ze szkół w województwie lubuskim poprzez udział w debatach i sejmikach młodzieżowych i dziecięcych. W efekcie wypracowane zostaną standardy organizacji debat oksfordzkich szkolnych z zaangażowaniem środowiska lokalnego **w 60 szkołach** województwa lubuskiego.

Debata oksfordzka w Gimnazjum w Gubinie

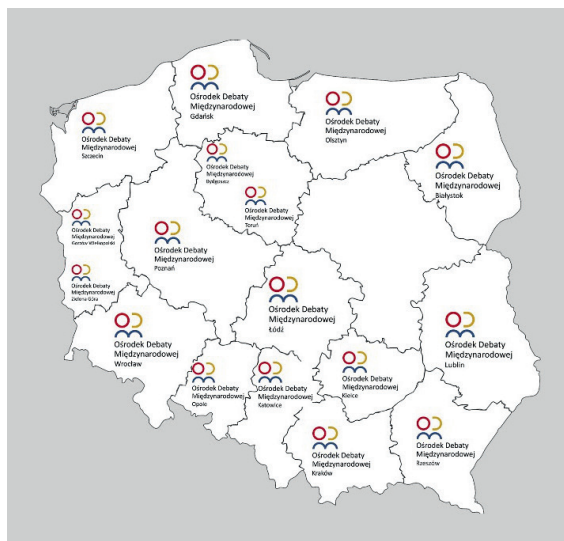
Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

REGIONALNE OŚRODKI DEBATY MIĘDZYNARODOWEJ

Sieć Regionalnych Ośrodków Debaty Międzynarodowej (RODM) powołana została w drodze konkursu dotacyjnego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. Ośrodki RODM działały we wszystkich województwach na terenie Polski.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej była organizacją prowadzącą 3 Regionalne Ośrodki Debaty Międzynarodowej w Białymstoku, w Kielcach i w Zielonej Górze. Głównym celem działalności Regionalnych Ośrodków Debaty Międzynarodowej było przybliżenie obywatelom priorytetów polskiej polityki zagranicznej oraz wzmocnienie kanałów współpracy pomiędzy MSZ, samorządem, organizacjami pozarządowymi, a także przedsiębiorcami.

Ośrodki RODM były również odpowiedzialne za animowanie i inicjowanie w regionie spotkań, debat i innych wydarzeń z udziałem przedstawicieli instytucji, organizacji i ośrodków analityczno-badawczych, w trakcie których omawiana była problematyka dotycząca realizacji polskiej polityki zagranicznej w kontekście regionalnym.

REGIONALNY OŚRODEK DEBATY MIĘDZYNARODOWEJ W KIELCACH

Ośrodek Debata
Międzynarodowej
Kielce

Debata publiczna „Kierunki promocji Polski z perspektywy województwa świętokrzyskiego” z udziałem Ministra Spraw Zagranicznych RP oraz konsultacje społeczne na temat przyszłych kierunków promocji Polski zagranicą - Kielce, 19.10.2015 r.

W 2015 r. Ośrodek zrealizował drugi moduł projektu „Regionalny Ośrodek Debata Międzynarodowej w Kielcach”. Konsultanci RODM Kielce w okresie od lutego do grudnia 2015 r. udzieli blisko 800 konsultacji (bezpośrednio, telefonicznie jak i drogą mailową), przeprowadzili 128 spotkań o charakterze warsztatowo-wykładowym (udział wzięło 2125 osoby) oraz 13 spotkań informacyjnych (udział wzięło 654 osoby).

RODM w Kielcach przez cały rok prowadził działania motywujące społeczność regionu do podejmowania współpracy międzynarodowej poprzez prezentację dobrych praktyk i rozwiązań oraz wskazywanie korzyści wynikających z prowadzenia działań o charakterze międzynarodowym. Prowadzona była intensywna kampania informacyjna w mediach regionalnych oraz zamieszczane były aktualności

Debata publiczna „**Polityka klimatyczna i alternatywne źródła energii w kontekście województwa świętokrzyskiego**”
- Kielce, 27.11.2015 r.

związane z wydarzeniami o charakterze międzynarodowym w Polsce i regionie na stronie internetowej oraz w newsletterach stworzonych przez konsultantów RODM (4 sponsorowane artykuły prasowe, 8 bezpłatnych artykułów, 3 debaty publiczne transmitowane na radiowej antenie, 121 aktualności na stronie internetowej oraz aktualności na portalach społecznościowych RODM: Twitter 135 wpisów, Facebook 203 wpisy, a także 11 newsletterów). Zrealizowane zostały Targi Współpracy Międzynarodowej Regionu Świętokrzyskiego (109 uczestników - przedstawiciele JST, NGO, mediów, przedsiębiorcy i liderzy społeczni oraz 10 podmiotów prezentujących swoją aktywność na stoiskach wystawienniczych), a także 3 spotkania Regionalnego Forum Współpracy Międzynarodowej (łącznie 183 uczestników). Ponadto zorganizowane zostały konkursy dla dzieci i młodzieży (łącznie 161 uczestników) oraz debata oksfordzka wokół exposé Ministra Spraw Zagranicznych Grzegorza Schetyny. Na szczególną uwagę zasługuje również fakt, że w siedzibie RODM Kielce spo-

tykali się przedstawiciele różnych narodowości odwiedzających województwo świętokrzyskie, głównie z krajów Partnerstwa Wschodniego UE i krajów kandydujących do UE. Spotkania takie służyły nawiązywaniu kontaktów z podmiotami regionalnymi z województwa świętokrzyskiego.

W ramach projektu Ośrodek prowadził aktywną współpracę z różnymi podmiotami z całego regionu. Na szczególną uwagę zasługują szerokie kontakty z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, którzy w debatach publicznych, konferencjach i innych inicjatywach RODM Kielce zabierali głos jako eksperci. Partnerska współpraca pozwoliła na dotarcie do szerokiego grona odbiorców projektu.

REGIONALNY OŚRODEK DEBATY MIĘDZYNARODOWEJ W ZIELONEJ GÓRZE

Ośrodek Debataj
Międzynarodowej
Zielona Góra

Dzień Europy w Słubicach, 08.05.2015 r.

Regionalny Ośrodek Debataj Międzynarodowej w Zielonej Górze (RODM Zielona Góra) sukcesywnie pracował nad zwiększeniem świadomości mieszkańców regionu lubuskiego nt. polskiej polityki zagranicznej i stworzeniem warunków do budowania współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym. Wzmacniano mechanizmy i narzędzia wymiany informacji z zakresu

współpracy międzynarodowej w regionie, poprzez codzienną pracę konsultantów RODM oraz poprzez organizację debat publicznych i angażowanie się w przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym z najważniejszymi partnerami w regionie. Ośrodek RODM Zielona Góra w swojej działalności w 2015 roku wpisał się na trwałe w województwie lubuskim jako miejsce

inicjowania i prowadzenia debat. Łącznie zorganizowano 4 debaty publiczne, 2 debaty radiowe oraz 22 debaty oksfordzkie. Ponadto zostały zorganizowane 2 gry miejskie, 17 edycji konkursów, w tym dla dzieci, młodzieży, seniorów oraz słuchaczy największej rozgłośni Radia Zachód w województwie lubuskim. Konsultanci RODM Zielona Góra w okresie od lutego do grudnia 2015 r. przeprowadzili 71 spotkań o charakterze warsztatowo-wykładowym (udział wzięło 1680 osób) oraz 117 lekcji (udział wzięło 2216 osób). Prowadzona była intensywna kampania informacyjna w mediach regionalnych oraz zamieszczane były aktualności związane

z wydarzeniami o charakterze międzynarodowym w Polsce i regionie na stronie internetowej oraz w newsletterach tworzonych przez konsultantów RODM Zielona Góra (7 sponsorowanych artykułów prasowych, 2 konferencje prasowe, aktualności na stronie internetowej oraz aktualności na portalach społecznościowych RODM: Twitter, Facebook, a także 11 newsletterów).

Uczestnicy gry miejskiej
w Zielonej Górze, 19.06.2015 r.

W ramach projektu Ośrodek współpracował z licznymi partnerami regionalnymi, reprezentującymi różne sektory. Podkreślić należy, że przy dużym zaangażowaniu RODM Zielona Góra reaktywowano Klub Naukowy Debat Oksfordzkich na Uniwersytecie Zielonogórskim. W organizację debat włączani byli zarówno studenci, w tym studenci 40+, jak i pracownicy nauki Katedry Spraw Międzynarodowych.

REGIONALNY OŚRODEK DEBATY MIĘDZYNARODOWEJ W BIAŁYMSTOKU

Ośrodek Debata
Międzynarodowej
Białystok

Warsztaty z prowadzenia debat oksfordzkich
z Koordynatorem Mistrzostw Polski Debat Oksfordzkich,
Białystok, 05.03.2015 r.

W 2015 r. Regionalny Ośrodek Debata Międzynarodowej w Białymstoku (RODM Białystok), podobnie jak RODM Kielce i RODM Zielona Góra, kontynuował działania ukierunkowane na zwiększenie świadomości mieszkańców swojego regionu na temat polskiej polityki zagranicznej, miejsca Polski w Unii Europejskiej i na świecie. Bardzo ważnym aspektem w działalności RODM Białystok było również podkreślenie wpływu współpracy międzynarodowej na rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny regionu podlaskiego.

Konsultanci RODM w Białymstoku w okresie od lutego do grudnia 2015 r. udzielili blisko 1200 konsultacji (bezpośrednio, telefonicznie jak i drogą mailową), przeprowadzili 118 spotkań o charakterze warsztatowo-wykładowym (udział wzięło 3071 osób) oraz 16 spotkań informacyjnych (udział wzięło 1466 osób). Ponadto prowadzili działania motywujące społeczność regionu do podejmowania współpracy międzynarodowej, poprzez prezentację dobrych praktyk i rozwiązań oraz wskazywanie korzyści wynikających z prowadzenia działań o charakterze międzynarodowym. Prowadzona była intensywna kampania informacyjna w mediach regionalnych oraz zamieszczane były aktualności związane z wydarzeniami o charakterze międzynarodowym w Polsce i regionie na stronie internetowej oraz w newsletterach, artykułach prasowych (7 sponsorowanych artykułach prasowych, 120 spotach radiowych, 1 debacie transmitowanej na radiowej antenie, 91 aktualności na stronie internetowej i 174 wpisy na portalu społecznościowym Facebook oraz 11 biuletynów w wersji on-line). Ponadto zrealizowane zostały 2 konferencje, w tym Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Współpraca transgraniczna na wschodnim pograniczu Polski”, którą podsumowano monografią oraz zrealizowano 7 debat publicznych (skierowanych do przedstawicieli JST, kadry naukowej uczelni wyższych oraz młodzieży szkolnej i studentów), z których 5 przeprowadzono w formule debaty oksfordzkiej.

II Podlaska Debata Samorządowa - „Polityka zagraniczna samorządów województwa podlaskiego”
Białystok, 14.09.2015 r.

Uzupełnieniem działań RODM Białystok były też 3 gry miejskie (dla społeczności lokalnych), konkursy dla dzieci i młodzieży oraz seniorów, w których udział wzięło 153 osoby. Na szczególną uwagę zasługuje również fakt, że w siedzibie Ośrodka pracownicy RODM Białystok spotykali się z przedstawicielami różnych narodowości odwiedzających województwo podlaskie, głównie z krajów Part-

nerstwa Wschodniego UE i krajów kandydujących do UE (studenci), a w poszczególnych działaniach, jako eksperci, brali udział byli i obecni pracownicy służb zagranicznych oraz pracownicy naukowcy z zagranicznych uczelni wyższych (Ukraina, Białoruś, Litwa). Spotkania te służyły nawiązywaniu, ale też i pogłębianiu kontaktów z podmiotami regionalnymi z Podlasia.

Jednym z głównych działań sieci RODM jest promocja zatrudnienia Polaków w instytucjach UE i organizacjach międzynarodowych

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA ORAZ ROZWÓJ DEMOKRACJI LOKALNEJ I SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA ŚWIECIE

Wraz z rozpoczęciem działalności w 1989 r. FRDL zainicjowała współpracę z licznymi instytucjami i organizacjami z Europy Zachodniej i USA wspierającymi przemiany demokratyczne w Polsce. W toku otrzymywanego wsparcia, FRDL z odbiorcy pomocy z krajów zachodnich, stopniowo stawała się ośrodkiem dzielącym się doświadczeniem z krajami Europy Środkowo-Wschodniej i Południowej, Afryki Północnej i Azji Południowo-Zachodniej. Obecnie aktywność ta polega głównie na realizacji programów wspierania demokratycznych reform na szczeblu lokalnym oraz

rozwoju społeczeństw obywatelskich w krajach przechodzących zmiany ustrojowe.

Działania FRDL na arenie międzynarodowej obejmują szereg programów, konferencji, wizyt studyjnych, staży, seminariów i szkoleń służących wymianie doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie rozwoju samorządności lokalnej. Współpraca międzynarodowa realizowana jest także poprzez uczestnictwo FRDL w Europejskiej Sieci Ośrodków Szkoleniowych Władz Lokalnych i Regionalnych (ENTO) i Międzynarodowym Instytucie Nauk Administracyjnych (IISA) oraz współdziałanie z Radą Europy we wdrażaniu w Polsce rozwiązań zarządczych i programów rozwojowych wypracowanych przez tę organizację. FRDL jest również członkiem-założycielem Grupy Zagranica zrzeszającej polskie organizacje pozarządowe zaangażowane w międzynarodową współpracę rozwojową i wspieranie demokracji na świecie.

Dary dla polskiej Szkoły Średniej we Lwowie - akcją gromadzenia i przekazania darów zainicjował Przewodniczący Śląskiego Forum Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów a członkowie Forum zaangażowali się w to działanie.

PRZEDSIĘWZIĘCIA O CHARAKTERZE MIĘDZYNARODOWYM

Na przełomie kwietnia i maja 2015 r. Śląskie Forum Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów działające przy Ośrodku FRDL w Katowicach zorganizowało powszechną zbiórkę darów dla polskiej Szkoły Średniej nr 10 im. Marii Magdaleny we Lwowie.

FRDL nawiązała współpracę z Instytutem Demokracji im. Filipa Orlika (IDPO) w roku 2000. Od tego czasu wspólna praca trwa nieprzerwanie. Ośrodek FRDL w Szczecinie do końca roku 2015 zrealizował razem z ukraińskim partnerem 18 projektów, w tym niektóre powiązane w wieloletnie programy takie jak „Przejrzysta Ukraina”, „Kluby Dialogu Obywatelskiego na Ukrainie”, „Wspomaganie ukraińskiej mikroprzedsiębiorczości wiejskiej”. Oznacza to łącznie 18 wizyt studyjnych w Polsce, kilkadziesiąt warsztatów i konferencji zrealizowanych w wielu miejscowościach od Lwowa po Symferopol, 8 publikacji wydanych po ukraińsku pod szyldem FRDL i IDPO, kilkaset przeszkolonych osób,

Wręczenie nagrody Laur FRDL 2015 dla Instytutu Demokracji im. Filipa Orlika, na zdjęciu od lewej: Olena Gazizova, Dominik Górski Przemysław Fenrych, Oksana Kolisnyk i Magdalena Bratko

18 Klubów Dialogu Obywatelskiego w 18 miejscowościach, 15 mikroprzedsiębiorstw wiejskich. W uznaniu znakomitej i lojalnej współpracy prezes FRDL Jerzy Stępień nagroził Laurem FRDL trzy osoby z Instytutu Demokracji: Olenę Gazizową, Oksanę Kolisnyk i Magdalenę Bratko. Laury FRDL zostały wręczone podczas konferencji w Czerkasach w grudniu 2015 roku.

Pracownicy Ośrodka w Białymstoku spotkali się dwukrotnie (w dniach 18 maja i 26 października 2015 r.) ze studentami z Rosji i krajów Partnerstwa Wschodniego UE przebywających w Polsce w ramach wizyt studyjnych „Study Tour” organizowanych przez Fundację Okno na Wschód, aby rozmawiać na temat genezy powstania UE oraz obaw społeczeństwa polskiego przed wejściem Polski do UE.

W dniach 28-29 maja 2015 r. Ośrodek FRDL w Białymstoku współorganizował, wraz z Uniwersytetem w Białymstoku i Białostockim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych, Międzynarodową Konferencję Naukową „Współpraca transgraniczna na wschodnim pograniczu Polski”, w której uczestniczyli pracownicy naukowcy z Polski, Ukrainy i Białorusi. Tematem przewodnim wydarzenia była współpraca transgraniczna w kontekście postępującej integracji gospodarczej terenów przygranicznych.

W dniu 2 czerwca 2015 r. Biuro Zarządu FRDL w Warszawie gościło dwie przedstawicielki palestyńskiego Komitetu Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego, które odbywały wizytę studyjną w Polsce organizowaną przez Polską Agencję Prasową SA na zlecenie MSZ RP. Głównym celem Komitetu Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego, powołanego przez palestyńskie Ministerstwo Spraw Społecznych, jest opracowanie strategii zaangażowania organizacji pozarządowych i obywatelskich w rozwój społeczny i gospodarczy Palestyny w sposób komplementarny do działalności palestyńskiego rządu. Stąd uczestniczki wizyty zainteresowane były w szczególności systemem funkcjonowania administracji publicznej i kompetencji poszczególnych jej szczebli, jak i strukturą, zasadami i metodami funkcjonowania samej FRDL oraz źródłami finansowania poszczególnych jej działań.

W dniu 16 czerwca 2015 r. w Kielcach miała miejsce Międzynarodowa Konferencja „25 lat samorządności w Polsce” zorganizowana przez Ośrodek FRDL w Kielcach wspólnie z Forum Sekretarzy Gmin i Powiatów Województwa Świętokrzyskiego.

Wydarzenie uzyskało Honorowy Patronat Prezydenta RP „25 lat Samorządności” i było poświęcone tematom związanym z doświadczeniami reformy samorządowej, zaś jego odbiorcami byli m.in. goście z kraju, z państw Partnerstwa Wschodniego i kandydujących do Unii Europejskiej - łącznie 173 uczestników. Było to wydarzenie integrujące władze publiczne, organizacje pozarządowe, środowiska naukowe, przedsiębiorców i obywateli. Eksperti zaproszeni do udziału w poszczególnych panelach dyskusyjnych aktywnie prezentowali swoje spostrzeżenia oraz przedstawiali najlepsze doświadczenia i dobre praktyki w obszarze polskiej samorządności terytorialnej, z których mogą skorzystać kraje Partnerstwa Wschodniego UE i kandydujące do UE w swoich reformach samorządowych. Wydarzenie zostało zorganizowane w ramach projektu „Proces budowy samorządu terytorialnego – znaczenie przemian w Polsce” współfinansowanego ze środków MSZ RP.

Uczestnicy Międzynarodowej Konferencji „25 lat samorządności w Polsce”, Kielce, 16.06.2015 r.

Na przełomie lipca i sierpnia 2015 r. Ośrodek FRDL w Kielcach zorganizował, wspólnie z AIESEC Polska Komitet Lokalny Kielce, serię letnich spotkań międzykulturowych dla mieszkańców Kielc i całego regionu. Uczestnicy takich spotkań mogli zapoznać się ze zwyczajami i tradycjami oraz ciekawostkami z życia różnych kultur. O tradycjach, zwyczajach i ciekawostkach kulturowych z krajów pochodzenia oraz o problemach społecznych z jakimi borykają się społeczeństwa Bliskiego i Dalekiego Wschodu opowiadali goście m.in. z: Turcji, Tajlandii, Malezji, Pakistanu, Iranu, Egiptu, Chin i Wietnamu. W ramach spotkań poruszane były tematy związane m.in. z problemem wieloetniczności społeczności lokalnych w Malezji, skalą kojarzonych małżeństw w społecznościach lokalnych Wietnamu, czy statusem kobiety w społecznościach lokalnych Islamskiej Republiki Pakistanu.

Uczestnicy jednego z letnich spotkań międzykulturowych w Ośrodku FRDL w Kielcach

W dniu 22 września 2015 r. w siedzibie Biura Zarządu FRDL w Warszawie miała miejsce wizyta grupy wysokich rangą urzędników Komisji Europejskiej. Celem wizyty organizowanej wspólnie przez MSZ RP i KE było zapoznanie się jej uczestników ze strukturami administracyjnymi, kwestiami społecznymi, polską polityką i kulturą. W trakcie spotkania w FRDL uczestnicy zapoznali się z jej działalnością oraz polskimi doświadczeniami w zakresie wdrażania reformy samorządowej, strukturą i funkcjonowaniem administracji publicznej w Polsce.

W dniu 14 października 2015 r. Biuro Zarządu FRDL uczestniczyło, na zaproszenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, w spotkaniu z dwunastoosobową delegacją przedstawicieli administracji centralnej i regionalnej z Tunezji. Celem spotkania była wymiana doświadczeń w zakresie zwiększenia partycypacji społecznej w procesach planowania i realizacji polityki regionalnej oraz w zakresie przygotowania do utworzenia sprawnego i efektywnego systemu ewaluacji i monitorowania polityk publicznych w Tunezji. W trakcie spotkania, Biuro Zarządu FRDL zaprezentowało dobre praktyki związane z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego i zwiększeniem partycypacji społecznej w tworzeniu i wdrażaniu polityk publicznych w Polsce, a także rezultaty wypracowane w ramach projektu systemowego „Decydujmy Razem”.

W dniach 15-19 grudnia 2015 r. Ośrodek FRDL w Kielcach zrealizował, na zlecenie Organizacji Narodów Zjednoczonych, wizytę studyjną dla dwunastoosobowej delegacji z Gruzji. W skład

grupy wchodziłi wysokiej rangi przedstawiciele gruzińskiej administracji rządowej, gruzińskiego parlamentu, wybranych gruzińskich władz regionalnych i lokalnych. Założeniem wizyty było zapoznanie jej uczestników z mechanizmami funkcjonowania administracji samorządowej oraz programowania rozwoju społeczno-gospodarczego na szczeblu regionalnym i lokalnym w Polsce.

Gruzińska delegacja na spotkaniu z przedstawicielami Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice” SA

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE

W okresie od lutego do listopada 2015 r. Ośrodek FRDL w Szczecinie realizował, we współpracy z Instytutem Demokracji im. Pyłypa Orlyka w Kijowie na Ukrainie, projekt **„Kluby dialogu obywatelskiego. Obywatelskie wsparcie reformy samorządowej w Ukrainie”**. W ramach projektu utworzono 15 klubów dialogu obywatelskiego na terytorium całej Ukrainy (również przy granicy ze strefą opanowaną przez separatystów) i wyposażono ich liderów w umiejętności niezbędne do prowadzenia aktywności obywatelskiej. Uczestnicy projektu zorganizowali 90 spotkań dyskusyjnych oraz szereg przedsięwzięć obywatelskich, jak np. budżet obywatelski, konkurs mikrograntów, nieformalna rada szkół. Ośrodek FRDL w Szczecinie obecnie wspiera przekształcenie się klubu dialogu obywatelskiego w Swiłowodsku (obwód kirwohradzki) w obywatelską placówkę kształcenia samorządowców oraz planuje powołać kolejne kluby dialogu obywatelskiego, aby w przyszłości stworzyły sieć wspierających się nawzajem podmiotów obywatelskich. Projekt był współfinansowany ze środków Fundacji Solidarności Międzynarodowej w ramach programu „Wsparcie Demokracji 2015”.

Posiedzenie Klubu Dialogu Obywatelskiego w mieście Swiłowodsk

W okresie od marca do grudnia 2015 r. Ośrodek FRDL w Szczecinie realizował, we współpracy z Instytutem Demokracji im. Pyłypa Orlyka w Kijowie na Ukrainie, projekt **„Mikroprzedsiębiorczość wiejska na Ukrainie. Kreowanie nowych źródeł finansowania”**. W ramach projektu stworzono 14 mikroprzedsiębiorstw na terenie środkowej Ukrainy. Następnie wyłoniono i przeszkolono specjalne zespoły w celu zrealizowania pilotażowych przedsięwzięć dla turystów w oparciu o autorskie koncepcje nowych produktów turystycznych. Stworzone w wyniku projektu mikroprzedsiębiorstwa działają w sieci, świadcząc usługi w ramach wspólnej oferty turystycznej przekazanej szkołom i biurom turystycznym. Liderzy tych mikroprzedsiębiorstw współpracują ze sobą dzieląc się doświadczeniem, promując się nawzajem i wspomagając przy tworzeniu infrastruktury i opracowywaniu nowych produktów turystycznych. Projekt był współfinansowany ze środków MSZ RP w ramach konkursu na realizację zadania publicznego „Polska pomoc rozwojowa 2015”.

Interaktywne muzeum Zernolend w Iwkiwcach - jedno z przedsięwzięć pilotażowych w ramach projektu

W okresie od marca 2014 r. do grudnia 2015 r. Ośrodek FRDL w Krakowie kontynuował projekt **„Szkoła przyciągania inwestycji dla zachodnio-ukraińskich jednostek administracji publicznej”**. Projekt opierał się głównie na praktycznych szkoleniach dotyczących sposobów przyciągania inwestorów, kreowania oferty inwestycyjnej oraz wykorzystywania instrumentów inwestycyjnych w administracji publicznej. W ramach projektu miała miejsce również wizyta studyjna do Polski, w trakcie której ukraińscy samorządowcy zapoznali się ze strukturą i działalnością polskich specjalnych stref ekonomicznych oraz zgłębili wiedzę na temat metod kształtowania marki terytorialnej. Projekt był współfinansowany ze środków MSZ RP w ramach konkursu na realizację zadania publicznego „Polska pomoc rozwojowa 2014”.

„Okrągły Stół”
ukraińskich
przedsiębiorców
z Iwano-Frankiwska,
przedstawicieli władz
i instytucji
okołobiznesowych

W okresie od marca do grudnia 2015 r. Ośrodek FRDL w Krakowie realizował projekt **„Młodzi z inicjatywą 3 – praktyczne zastosowanie narzędzi kształcenia przedsiębiorczości w ukraińskim systemie edukacyjnym”**. Projekt był komplementarny do wcześniejszych działań prowadzonych przez FRDL-Małopolski Instytut Kształcenia Samorządu Terytorialnego na Ukrainie (2 poprzednie edycje projektu). W ramach projektu uzupełniono ukraińską metodologię kształcenia przedsiębiorczości w wybranych szkołach Ukrainy Zachodniej o narzędzia bezpośrednio angażujące młodzież do prowadzenia działalności gospodarczej oraz powołano Szkolne Kluby Przedsiębiorczości i opracowano platformę e-learningową dającą nauczycielom możliwość podnoszenia własnych kompetencji w obszarze nauczania przedsiębiorczości. Zrealizowano również szereg szkoleń dla nauczycieli z zakresu aktywnych form prowadzenia zajęć z przedsiębiorczości. Projekt był współfinansowany ze środków MSZ RP w ramach konkursu na realizację zadania publicznego „Polska pomoc rozwojowa 2015”.

W okresie od października 2013 r. do września 2015 r. Ośrodek FRDL w Krakowie kontynuował projekt **„Training Innovation Competences in the Metalworking Sector (TIM)”**. Projekt realizowany był w partnerstwie z podmiotami z Hiszpanii, Włoch, Portugalii, Niemiec i Grecji. W ramach projektu zorganizowano 4 wizyty studyjne, 4 warsztaty tematyczne oraz opracowano internetowe Narzędzie Web 2. Projekt miał na celu poprawę kwalifikacji pracowników sektora metalowego w dziedzinie kreatywności i innowacji poprzez stworzenie wirtualnego środowiska nauczania wspieranego Narzędziem Web 2. Projekt przyczynił się do zdiagnozowania kluczowych dobrych praktyk w sektorze metalowym, określenia definicji umiejętności związanych z kreatywnością i innowacyjnością w sektorze metalowym oraz rozwoju środowiska wirtualnego nauczania. Projekt był współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu Leonardo da Vinci.

WSPÓŁPRACA ZE ŚRODOWISKAMI POLONIJNYMI NA ŚWIECIE

FRDL jest organizacją aktywnie współpracującą ze środowiskami polonijnymi, głównie w krajach Europy Południowej i Wschodniej. W ramach działań adresowanych do przedstawicieli Polonii, FRDL m.in. aktywizuje liderów polonijnych oraz inicjuje i wspiera kontakty bilateralne pomiędzy samorządami terytorialnymi z Polski i z obszarów zamieszkiwanych przez środowiska polonijne. Dzięki aktywności FRDL, Polonia chętniej pielęgnuje i kultywuje polskość, przez co jest bardziej widoczna w życiu publicznym wspólnot terytorialnych, które zamieszkuje.

W okresie od września do listopada 2015 r. Ośrodek FRDL w Opolu realizował, wspólnie z Centrum Kultury Polskiej i Dialogu Europejskiego w Iwano-Frankiwsku na Ukrainie, projekt **„Więcej wiemy – lepiej pomagamy w Polsce i na Ukrainie”**. W ramach projektu zorganizowano wizytę studyjną dla 15 polonijnych wolontariuszy z Ukrainy, w trakcie której mieli możliwość zapoznać się z najlepszymi praktykami polskich organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju wolontariatu. Polonijni wolontariusze wzięli również udział w warsztatach dotyczących wolontariatu oraz komunikacji i umiejętności interpersonalnych w pracy wolontariusza. Projekt był współfinansowany ze środków MSZ RP w ramach konkursu na realizację zadania publicznego „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą w 2015 r.”

Od kwietnia do grudnia 2015 r. Ośrodek FRDL w Krakowie realizował projekt **„Działajmy razem – aktywizacja społeczna i ekonomiczna młodzieży polonijnej w Gagauzji”**. W ramach projektu zaktywizowano 50 przedstawicieli młodzieży polonijnej zamieszkującej Terytorium Autonomiczne Gagauzji (Mołdawia) w zakresie inicjatyw społecznych i obywatelskich oraz przedsiębiorczości. Przeprowadzono szereg warsztatów oraz zorganizowano wizytę studyjną do Polski i konkurs mini-projektów dla młodzieży polonijnej w trzech obszarach tematycznych: aktywizacja obywatelska, aktywizacja zawodowa i aktywizacja społeczno-kulturowa. Projekt był współfinansowany ze środków MSZ RP w ramach konkursu na realizację zadania publicznego „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą w 2015 r.”

Uczestnicy projektu
w trakcie wizyty studyjnej
w Krakowie

DAŻENIE DO UMIĘDZYNARODOWIENIA KADRY

FRDL dba o wysoki poziom umiędzynarodowienia swojej kadry. Na przestrzeni ostatniego roku działalność Biura FRDL we Wrocławiu wspierał doktorant z Ukrainy (radny Rady Dubieńskiej, obwód rówieński) w ramach Programu Stypendialnego im. Lane’a Kirklanda, zaś w Ośrodku FRDL w Kielcach staż zawodowy odbywało trzech absolwentów włoskich uczelni wyższych.

Przedstawiciele Ośrodka FRDL w Opolu uczestniczyli, na zaproszenie Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki, w wyjazdach studyjnych do Lipska w Niemczech (18-19 kwietnia 2015 r.) oraz Mediolanu we Włoszech (7-11 grudnia 2015 r.). Uczestnictwo w wizytach studyjnych dało możliwość zapoznania się z dobrymi praktykami w zakresie wspierania niemieckich i włoskich przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu, poznania potencjalnych partnerów do współpracy międzynarodowej, a także umożliwiły udział w prestiżowych międzynarodowych targach turystycznych Touristik & Caravanning International w Lipsku oraz rzemiosła i rękodzieła L'Artigiano in Fiera w Mediolanie.

Spotkanie delegacji z województwa opolskiego z organizatorami Międzynarodowych Targów Rzemiosła i Rękodzieła L'Artigiano in Fiera w Mediolanie

W dniach 23-26 czerwca 2015 r. przedstawiciele Ośrodków FRDL w Gdańsku i w Kielcach uczestniczyli w 4. edycji Letniej Szkoły Dobrego Rządzenia zorganizowanej pod egidą Rady Europy w Druskiennikach na Litwie. Tematem przewodnim spotkania było zarządzanie zasobami ludzkimi i etyka na poziomie lokalnym oraz Narodowa Strategia Szkoleniowa. Ekspertem prowadzącym warsztaty był m.in. dr Cezary Trutkowski - Wiceprezes Zarządu FRDL, ekspert Rady Europy i pracownik naukowy Uniwersytetu Warszawskiego.

Spotkanie stanowiło bardzo dobrą okazję do wymiany doświadczeń w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi w samorządach lokalnych krajów członkowskich Rady Europy.

Warsztaty z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi w samorządach lokalnych krajów członkowskich Rady Europy w trakcie Letniej Szkoły Dobrego Rządzenia w Druskiennikach (Litwa)

PUBLIKACJE

BIAŁYSTOK

“Współpraca transgraniczna na wschodnim pograniczu Polski”

Redakcja naukowa:
Jerzy Grabowiecki

Rodzaj publikacji:
monografia pokonferencyjna

Projekt: **“Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Białymstoku”**

Język: polski, angielski, rosyjski

Nakład - 100 egz.

OPOLE

„Innowacyjne Opolskie - efekty współpracy nauki i gospodarki”

Publikacja stworzona w ramach projektu pn. **„Innowacyjne Opolskie”**, współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS

ISBN 978-83-61450-02-3

Dobre praktyki po opolsku - rezultaty projektu „Województwo Opolskie otwarte na współpracę z NGO`s”

Publikacja powstała w ramach projektu pn. „Dobre praktyki po opolsku - rezultaty projektu **„Województwo Opolskie otwarte na współpracę z NGO`s”**”, współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS.

KATOWICE

„Poradnik dla radnych. ABC samorządu terytorialnego”

Publikacja dla radnych pod red. Ewy Pytasz

Autorami poszczególnych rozdziałów byli:

prof. Jerzy Regulski, Rafał Budzisz, Dorota Zbińkowska, Krzysztof Nowak, Przemysław Major, Wojciech Lachiewicz, Marzena Wojda, Krzysztof Wrana, Jerzy Cieślak.

„Zlecamy pożytecznie, wydajemy z pożytkiem – poradnik dla jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych”

Ewa Pytasz, Artur Gluziński, Joanna Podgórska-Rykała, Magdalena Berger

Publikacja w formie elektronicznej została przygotowana w ramach projektu **„Zlecamy pożytecznie, wydajemy z pożytkiem”** (Program „Obywatele dla Demokracji”, finansowany ze środków EOG).

„Włączenie nowych technik konsultacyjnych do konsultacji społecznych we Wrocławiu – poradnik”

Publikacja pod red. Ewy Pytasz

Ewa Pytasz, Agata Bulicz, Piotr Minikiewicz, Karolina Mróz, Joanna Wajda

Publikacja powstała w ramach projektu **„Włączenie nowych technik konsultacyjnych do konsultacji społecznych we Wrocławiu - poradnik”** współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS

Nakład - 400 egz.

KIELCE

„Jak tworzyć i skutecznie działać w Radach Działalności Pożytku Publicznego? Praktyczne narzędzie dialogu obywatelskiego”

Ewa Bogacz-Wojtanowska,
Agnieszka Hess,
Małgorzata Lenzion

Podręcznik, w ramach projektu „Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim” współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS.

Nakład - 1000 egz.
ISBN 978-83-64748-05-9

„Procedura konsultacji społecznych. Raport z analizy potrzeb w zakresie partycypacji społecznych”

Dr Karol Dąbrowski

Raport z badań, w ramach projektu „Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim” współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS.

Nakład - 1000 egz.

„Stanowisko organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego wobec istnienia Rad Działalności Pożytku Publicznego”

Dr Karol Dąbrowski

Raport z badań, w ramach projektu „Zwiększenie potencjału funkcjonowania Rad Działalności Pożytku Publicznego w województwie małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim” współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS.

Nakład - 1000 egz.

KRAKÓW

„Materiały pokonferencyjne. 25 lat samorządności w Polsce”

Pod red. dr Izabeli Rycerskiej
W ramach projektu „Proces budowy samorządu terytorialnego - znaczenie przemian w Polsce”
Do pobrania na:
www.frdl.kielce.pl

Publikacja w formie CD, wersja językowa polska i angielska.

Nakład - 500 egz.
ISBN 978-83-64748-04-2

„Poradnik w zakresie przyciągania inwestycji”

Autor: praca zespołowa.

Publikacja w języku ukraińskim w ramach projektu „Szkoła przyciągania inwestycji dla zachodnio-ukraińskich jednostek administracji publicznej”, współfinansowany ze środków MSZ RP.

Nakład - 500 egz.
ISBN 978-83-61450-02-3

ZIELONA GÓRA

„Jak organizować debaty oksfordzkie w szkole”

Autor: Jan Piosik

Publikacja powstała w ramach projektu „Lubuska Akademia Debat Szkolnych”

Poradnik w języku polskim

Nakład - 600 egz.

SZCZECIN

Razem łatwiej. System wspierania inicjatyw obywatelskich i organizacji pozarządowych.

Podręcznik powstały w ramach projektu: „**Model współpracy samorządu i organizacji pozarządowych w powiecie wałeckim**”, współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS.

Українське тематичне село запрошує!

Publikacja pt. „**Українська wioska tematyczna zaprasza**” - folder w postaci teczki powstały w ramach projektu „Mikroprzedsiębiorczość wiejska na Ukrainie. Kreowanie nowych źródeł finansowania”, współfinansowanego ze środków MSZ RP.

Publikacja w j. ukraińskim

Українське тематичне село запрошує! Порадник для вчителів, організаторів екскурсій та розваг

Publikacja pt. „**Українська wioska tematyczna zaprasza! Poradnik dla nauczycieli, organizatorów wycieczek i zabaw**” powstała w ramach projektu „Mikroprzedsiębiorczość wiejska na Ukrainie. Kreowanie nowych źródeł finansowania”, współfinansowanego ze środków MSZ RP.

Publikacja w j. ukraińskim

Громадський діалог в територіальній громаді. Порадник для лідера Клубу громадського діалогу

Publikacja pt. „**Dialog społeczny w społeczności lokalnej. Poradnik lidera Klubu Dialogu Obywatelskiego**” w ramach projektu „Kluby dialogu obywatelskiego. Obywatelskie wsparcie reformy samorządowej w Ukrainie”, współfinansowanego ze środków Fundacji Solidarności Międzynarodowej (Program Wsparcie Demokracji 2015).

Publikacja w j. ukraińskim

Wydawnictwo internetowe

WARSZAWA

„Raport upowszechniający”

Autorzy: dr Cezary Trutkowski,
Karolina Jastrzębska-Mitzner,
Elżbieta Singer, Anna Hejda,
dr Olga Napiontek

Dorobek projektu „Szkoła
współpracy. Uczniowie i rodzice
kapitałem społecznym
nowoczesnej szkoły”

Wydane w formie publikacji
- materiał konferencyjny

„Poradnik dla uczniów”

Autorzy: dr Olga Napiontek,
Piotr Sienkiewicz

Autor dobrych praktyk:
Elżbieta Singer

Redaktor merytoryczny:
Anna Hejda

Wydany w ramach projektu
„Szkoła współpracy. Uczniowie
i rodzice kapitałem społecznym
nowoczesnej szkoły”

Wydane w formie elektronicznej
dostępnej na stronie:
www.szkolawspolpracy.pl

„Poradnik dla nauczycieli”

Autorzy: Anna Jurewicz,
Elżbieta Tołwińska-Królikowska

Autor dobrych praktyk:
Elżbieta Singer

Redaktor merytoryczny:
Anna Hejda

Wydany w ramach projektu
„Szkoła współpracy. Uczniowie
i rodzice kapitałem społecznym
nowoczesnej szkoły”

Wydane w formie elektronicznej
dostępnej na stronie:
www.szkolawspolpracy.pl

„Poradnik dla rodziców”

Autorzy: Elżbieta Piotrowska-
Gromniak, Piotr Sienkiewicz

Autor dobrych praktyk:
Elżbieta Singer

Redaktor merytoryczny:
Anna Hejda

Wydany w ramach projektu
„Szkoła współpracy. Uczniowie
i rodzice kapitałem społecznym
nowoczesnej szkoły”

Wydane w formie elektronicznej
dostępnej na stronie:
www.szkolawspolpracy.pl

„Raport z badań „Bilans kadencji 2010-2014 w świetle wyników wyborów samorządowych”

Autorzy: dr Cezary Trutkowski,
Anna Kurniewicz

Wydane w formie elektronicznej
dostępnej na stronie:
www.frdl.org.pl

DZIAŁANIA FUNDACJI I ROZWOJU DEMOKRACJI LOKALNEJ W ROKU 2015 DOFINANSOWALI:

FUNDACJA EDUKACJA DLA DEMOKRACJI

FUNDACJA IM. STEFANA BATOREGO

FUNDACJA ORANGE

FUNDACJA ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

FUNDACJA SOLIDARNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ

MARSZAŁEK SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

MAZOWIECKA JEDNOSTKA WDRAŻANIA PROGRAMÓW UNIJNYCH

MINISTERSTWO ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH RP

NARODOWE CENTRUM KULTURY

ORGANISMO AUTÓNOMO PROGRAMAS EDUCATIVOS EUROPEOS
W MADRYCIE (HISZPANIA)

POLSKA AGENCJA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

POLSKA FUNDACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

RADA EUROPY

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

URZĄD MIASTA KRAKOWA

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W OPOLU

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W BIAŁYMSTOKU

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W KRAKOWIE

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W ŁODZI

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W OPOLU

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W POZNANIU

Dziękujemy!

BURO ZARZĄDU FRDL

ul. Żurawia 43, 00-680 Warszawa
tel. 22 351 93 12, fax: 22 351 93 10
e-mail: zarząd@frdl.org.pl
www.frdl.org.pl

BIAŁYSTOK

FRDL – Podlaskie Centrum
Dyrektor:
Małgorzata Szewczyk /
obecnie - Marta Siemieniuk
ul. Choroszczańska 31,
15-732 Białystok
tel. 85 732 17 88
fax: 85 732 94 84
e-mail:
frdl-pc@frdl.bialystok.pl
www.frdl.bialystok.pl

BYDGOSZCZ

Kujawsko-Pomorskie
Biuro FRDL
Dyrektor: Przemysław Byś /
obecnie - Elżbieta Singer
ul. Unii Lubelskiej 4C,
85-059 Bydgoszcz
tel./fax: 52 321 18 90,
52 321 18 92
e-mail:
info@bydgoszcz-frdl.pl
www.bydgoszcz-frdl.pl

GDAŃSK

FRDL – Ośrodek Regionalny
w Gdańsku
Dyrektor: Andrzej Banach
Plac Solidarności 1,
80-863 Gdańsk
tel. 58 772 42 16
fax: 58 550 32 39
e-mail:
biuro@gdansk.frdl.pl
www.gdansk.frdl.pl

KATOWICE

FRDL – Ośrodek Kształcenia
Samorządu Terytorialnego
im. Waleriana Pańki
Dyrektor: Marcin Smala
ul. Mariacka 1,
40-014 Katowice
tel./fax 32 253 84 09,
32 206 98 43,
32 259 86 73
e-mail: biuro@okst.pl
www.okst.pl

Filia we Wrocławiu

ul. Marsz. J. Piłsudskiego
49/57,
50-032 Wrocław
tel. 71 372 41 21
fax: 71 344 26 90
e-mail: biuro@okst.pl
www.okst.pl

KIELCE

FRDL – Świętokrzyskie
Centrum w Kielcach
Dyrektor: Agnieszka Migoń
ul. Żelazna 22,
25-014 Kielce
tel. 41 343 00 38,
41 344 77 62
fax: 41 344 77 62 wew. 28
e-mail:
centrum@frdl.kielce.pl
www.frdl.kielce.pl

KRAKÓW

FRDL – Małopolski Instytut
Samorządu Terytorialnego
i Administracji
Dyrektor:
Bożena Pietras-Goc
ul. Szlak 73a, 31-153 Kraków
tel./fax: 12 633 51 54,
12 634 16 70, 12 633 98 00
e-mail:
mistia@mistia.org.pl
www.mistia.org.pl

Filia w Tarnowie

ul. Sikorskiego 5, p. 4,
33-100 Tarnów
tel./fax: 14 621 22 16
e-mail:
tarnow@mistia.org.pl
www.mistia.org.pl

LUBLIN

FRDL – Regionalny Ośrodek
w Lublinie
Dyrektor: Adam Zniszczyński /
obecnie - Anna Jagiełło
ul. 1-go Maja 13,
20-410 Lublin
tel. 81 532 64 40,
81 532 64 70
fax: 81 534 84 65
e-mail: info@frdl.lublin.pl
www.frdl.lublin.pl

ŁÓDŹ

FRDL – Centrum
Szkoleniowe w Łodzi
ul. Rewolucji 1905 r. 9,
90-273 Łódź
tel. 42 632 63 19
fax: 42 288 12 86
e-mail: biuro@frdl-lodz.pl
www.frdl-lodz.pl

OPOLE

FRDL – Opolskie Centrum
Demokracji Lokalnej
Dyrektor:
Magdalena Poptawska
ul. Krakowska 51,
45-018 Opole
tel./fax: 77 454 48 29,
77 453 68 25
e-mail:
biuro@opole.frdl.pl
www.opole.frdl.pl

POZNAŃ

FRDL – Ośrodek Regionalny
w Poznaniu
ul. Rolna 19/3,
61-491 Poznań
tel. 61 853 34 33
fax: 61 855 33 07
e-mail:
szkolenia@poznan.frdl.pl
www.poznan.frdl.pl

RZESZÓW

Podkarpacki Ośrodek
Samorządu Terytorialnego
Dyrektor: Anna Jagiełło
ul. Kolejowa 1,
35-073 Rzeszów
tel./fax: 17 850 74 20,
17 862 69 64
e-mail:
post@frdl.rzeszow.pl
www.frdl.rzeszow.pl

SZCZECIN

FRDL – Centrum
Szkoleniowe w Szczecinie
Dyrektor: Dominik Górski /
obecnie - Przemysław
Fenrych
ul. Kolumba 86,
70-035 Szczecin
tel. 91 486 15 69, 91 486 15 74
fax: 91 487 85 22
e-mail:
centrum@frdl.szczecin.pl
www.frdl.szczecin.pl

WARSZAWA

FRDL – Centrum Mazowsze
Dyrektor: Irena Peszko
ul. Żurawia 43,
00-680 Warszawa
tel. 22 351 93 12
tel./fax: 22 351 93 10
e-mail:
biuro@frdl.mazowsze.pl
www.frdl.mazowsze.pl

ZIELONA GÓRA

FRDL – Ośrodek Regionalny
w Zielonej Górze
Dyrektor:
Iwona Szablewska
al. Niepodległości 16/9,
65-048 Zielona Góra
tel. 68 453 22 09
fax: 68 419 90 97
e-mail:
sekretariat@frdl.org
www.frdl.org

*Fundacja Rozwoju
Demokracji Lokalnej*

1989 r.

FUNDACJA ROZWOJU DEMOKRACJI LOKALNEJ

ul. Żurawia 43
00-680 Warszawa

www.frdl.org.pl

